

№ 2 (552) 17 студзеня 2008 www.nn.by

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у чацьвяргі

Прыемнасьці дэмакратыі

Украіна кампэнсуе савецкія банкаўскія ўклады. Эканамісты хваляць Цімашэнку, хоць і засьцерагаюць ад росту інфляцыі. **Старонка 4.**

У НУМАРЫ

Расея ці Францыя? А можа, Японія?

У аўторак Рада Бяспекі прыняла палітычнае рашэньне: Беларуская АЭС будзе збудаваная. **Старонка 3.**

Анатомія рэгіянальнай мэдыцыны

Масавая галадоўка сухотнікаў у «Наваельні» агаліла праблему мэдычнага абслугоўваньня ў правінцыі і правоў пацыента. **Старонка 16.**

«Нуда, змрок, безвыходнасьць. Тут людзі жывуць, як у гета»

Гэтае інтэрвію каштавала ксяндзу Гжэгажу Худаку месца ў Беларусі. **Старонка 10.**

Істотнасьць адсутнасьці ці адсутнасьць істотнасьці?

Рэцэнзія на раман Альгерда Бахарэвіча «Праклятыя госьці сталіцы». **Старонка 23.**

Маніфэстацыя прадпрымальнікаў

Каб іх пачулі, людзі выйшлі на галоўны праспэкт краіны. **Старонка 6.**

Сустрэчы з нашаніўцамі ў Менску, Віцебску, Полацку, Маладэчне, Смалявічах і Берасьці

У чацьвер 17 студзеня а 17-й у бібліятэцы імя Пушкіна (вул. Гікалы, 4) адбудзецца прэзэнтацыя кнігі Артура Клінава «Малая падарожная кніжка па Горадзе Сонца». У прэзэнтацыі возьмуць удзел Валянцін Акудовіч, Уладзімер Арлоў, Адам Глэбус ды іншыя вядомыя дзеячы беларускай культуры.

18 студзеня ў Менску на ўправе БНФ (вул. Варвашэні, 8) пройдзе прэзэнтацыя раману Наталкі Бабінай «Рыбін горад». Апроч аўтаркі ўдзел бяруць Валянцін Тарас, Вольга Іпатава, Міхась Скобла, Сяргей Сматрычэнка і некаторыя героі раману. Пачатак а 18-й.

19 студзеня пісьменьнік Уладзімер Арлоў, рэдактар ARCHE Валер Булгакаў і рэдактар «Нашай Нівы» Андрэй Скурко наведваюць Наваполацк і Віцебск. Сустрэча ў Наваполацку пачнецца а 16-й, у Віцебску — а 19-й. У рамках сустрэчы будуць прэзэнтаваныя кніжка У.Арлова

«Імёны свабоды», часопіс ARCHE, новыя выданьні з сэр'ёз «Кнігарня «Наша Ніва». Даведкі праз т.: (029) 510-91-06 (Полацк), (029)662-71-26 (Віцебск).

23 студзеня Валер Булгакаў, пісьменьніца Наталка Бабіна, паэт Андрэй Хадановіч і дырэктар Беларускага інстытуту стратэгічных дасьледаваньняў Віталь Сіліцкі завітаюць у Смалявічы. Даведкі: (029) 571-86-88 (Яўген).

24 студзеня пройдзе прэзэнтацыя кнігі Пётры Рудкоўскага «Паўстаньне Беларусі» ў Берасьці. Даведкі праз т.: (029) 626-08-49 (Сяргей).

26 студзеня ў Маладэчне (вул. Чыстая, 26) пройдзе падвойная прэзэнтацыя — Валер Булгакаў і гісторыкі Алесь Пашкевіч і Андрэй Вашкевіч прэзэнтуюць гістарычную публікацыю «Кароткі нарыс беларускага пытаньня», а пісьменьнік Уладзімер Арлоў — «Імёны Свабоды». Пачатак а 16.00.

Бунт-аксюмаран

Суворыя прысуды ўдзельнікам акцыі прадпрымальнікаў 10 студзеня сьведчаць пра спалох уладаў. Гэтак жа сама, з мэтадычнай помсьлівасьцю, разьбіраліся постфактум з актывістамі Плошчы-2006.

Маніфэстацыя прадпрымальнікаў паводле колькасці удзельнікаў — ад трох да пяці тысячаў — была параўнальная з восенскімі маршамі апазыцыі. Але тыя скончыліся, можна сказаць, ідылічна. Хаця пры жаданьні таксама можна было закінучь парушэньні: ня там сабраліся, газон патапталі, выйшлі на праезную частку... Гэтым разам ня толькі далі арышт, але й крымінальную справу завялі паводле артыкулу аб дзеяньнях, што груба парушаюць грамадзкі парадак.

І рэч ня толькі ў тым, што чарговы тур

гульняў з Эўропай скончаны. Відавочна, што пратэтэ прадпрымальнікаў напружыў уладу значна болей, чым стандартныя, прадказальныя акцыі тытульнай апазыцыі. На тых мерапрыемствах — пераважна знаёмых твары. А тут выйшаў іншы кантынгент. Пераважна апалітычная публіка, якой наступілі на мазоль эканамічнага інтарэсу. А матэрыяльнае ёсьць першасным... Улада ўбачыла шыхты ўпартых ваяроў не за абстрактныя прыгожыя лёзунгі, а за сваё крэўнае.

Фактычна, гэта акурат тыя сьвежыя пратэставыя сілы, пра якія даўно марылі лідэры палітычнай апазыцыі. Апошнія адчуваюць спрыяльную кан'юнктуру і стараюцца апынуцца на грэбені хвалі. 10 студзеня на плошчы былі Мілінкевіч, Статкевіч, Калякін, Лябедзька... Лідэру АГП гэта ўжо каштавала 15 сутак.

Цяпер з вуснаў апазыцыйных дзеячаў гучаць кампліменты на адрас сьмелых «індывудалаў» і прагнозы, што тыя ўвальноцца ў шэрагі ўдзельнікаў «гарачае вясны».

Вось тут ёсьць пэўныя сумневы.

Па-першае, улада можа ўжыць камбінаваную мэтоду — кропкавыя рэпрэсіі плюс дробныя саступкі, каб зьбіць хвалю, раскалоць шэрагі ІІІ ды іхных найманых працаўнікоў. Такія «адкруткі» былі ўжо, калі гандляры абураліся падаткам на дабаўленую вартасьць, укараненьнем касавых апаратаў. Памятаеце, колькі гадоў таму нават прэзыдэнт асабіста на рынак прыяжджаў, каб суцішыць жарысці...

Па-другое, незалежна ад лініі ўладаў,

гэты кантынгент прызвычаіўся думаць і дзейнічаць прагматычна, адаптавацца да выжываньня ў экстрэмальных дзелавым клімаце. Наіўна спадзявацца, што гэтыя людзі пагодзяцца на ролю «індзейцаў», гатовых зрэзьчасу выходзіць на сыяжыну віртуальнай палітычнай вайны паводле сыгналу апазыцыйных правадыроў.

У прадпрымальнікаў іншае — выключна прагматычнае, матэрыяльнае мысьленьне. Ужо не аднойчы адначалася, што бізнэсовец-страйкавец — гэта аксюмаран (Юры Дракахруст трапіна кажа пра «клясавыя баі бізнэс-пралетарыяту»):

Цяпер іхны розум збунтаваны трохі пабурліць, а потым пачне працаваць у тым кірунку, як прыстасаванца да новых умоваў (бо дзяржава можа манэўраваць, але стратэгічна не адступіць), як скіраваць свой бізнэс у нейкае іншае рэчышча. Хтосьці сыяўшы сэрца перарэгіструеца ў ПУП, хтосьці знойдзе новыя «шэрыя» варыянты... І найманьня працаўнікі наўрад ці стануць доўга біць лынды: гэты цывярозы, рушлівы кантынгент будзе карыстацца пошытам на кадравым рынку.

Карацей, мары пра гарачую вясну на грунце прадпрымальніцкіх пратэстаў могуць і ня спраўдзіцца.

Іншая рэч, што народ усё матае на вус. У грамадзтве назапашваецца крытычны зарад незадаволенасьці: тут і інфляцыя, і скасаваньне льготыў, і наступствы ўказу №760... Некалі гэта можа дасягнуць стану грымучай сумесі.

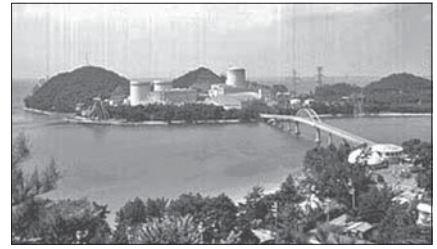
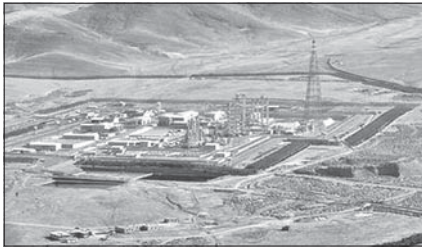
Аляксандар
Класкоўскі

АПЫТАНЬНЕ НА NN.VY

Ці салідарызуюецца Вы з патрабаваньнямі прадпрымальнікаў?

так	460 (54.6%)
не	18 (2.1%)
часткова	30 (43.2%)

Усяго прагаласавала: 508

Расея ці Францыя? А можа, Японія?

У аўторак Рада Бяспекі прыняла палітычнае рашэнне: Беларуская АЭС будзе збудаваная.

Пакуль няясна, дзе, няясна, кім. Калі выбар будзе зроблены не на карысьць Расеі, нашу краіну чакае таксама палітычны і эканамічны паварот. Аляксандар Лукашэнка: «Сёньняшняе рашэнне мае гістарычны характар». Ківок у бок Захаду: «Павінен быць выбраны варыянт з найменшымі звязанымі з гэтым рызыкамі. Ківок на Ўсход: «Пытаньне паставак ядзернага паліва вострае, попыт на ўранавую сыравіну блізка да ажыятажнага».

Пра ўсё гэта ён заявіў на пасяджэньні Рады Бяспекі Беларусі па пытаньні разьвіцця атамнай энэргетыкі ў краіне. Сёньня ўвесь сьвет зарыентаваны на будаўніцтва АЭС у сувязі з ўсплэскам цэнаў на вуглевадародную сыравіну, сказаў ён. «Мы пачынаем, паглядаючы з-за вугла, разважаць аб неабходнасьці будаўніцтва АЭС. Увесь сьвет вызначаўся, а мы разважаем. А пасля будзем узмоцнена даганяць. Але ж гэта будзе кашта-

ваць у два разы даражэй», — агітаваў А. Лукашэнка. Паводле ягоных словаў, гэтае рашэнне мае гістарычны характар, бо ад яго залежыць эканамічная, энэргетычная і палітычная незалежнасьць будучых пакаленьняў беларусаў.

«Сёньня мы закладваем аснову функцыянаваньня беларускай дзяржавы ва ўмовах, калі на Зямлі абвастраецца глябальная праблема вычарпаньня запасаў вуглевадароднай сыравіны. Я думаю, будучыя пакаленьні адцягнуць наша рашэнне», — сказаў А. Лукашэнка.

Ён падкрэсьліў, што Беларусь пачынае будаўніцтва сваёй АЭС на фоне супярэчлівых тэндэнцыяў на сусьветным атамным рынку. «Праз тое, што ўсё кінуліся на будаўніцтва рэактараў» адбываецца ўсплэск цэнаў на ядзернае паліва. Пытаньне паставак яго вострае, і яго трэба прапрацоўваць, бо попыт на ўранавую сыравіну ў сьвеце блізка да ажыятажнага.

Дык Расея ці Францыя? А можа, Япо-

нія? Адказу на тое, хто стане падрядчыкам Беларускай АЭС, пакуль няма. Па выніках паседжаньня было абвешчана толькі, што Беларусь хоча абзавесціся рэактарам трэцяга пакаленьня, аналягічным тым, якія будуцца цяпер у Фінляндыі, Баўгарыі, Японіі, Кітаі, Іране, Індыі і Францыі. Калі выбар будзе зроблены не на карысьць Расеі, краіну чакае таксама палітычны і эканамічны паварот.

Тым часам арабскія краіны таксама масава распачынаюць праекты асваеньня мірнага атому. Адпаведныя дамовы Парыж падпісаў з Альжырам і Лівіяй. На чарзе Марока, Катар і Аб'яднаныя Арабскія Эміраты. У сталіцу ААЭ прэзыдэнт Сарказі прыбыў якраз сёньня. Два 1,6-мэгаватныя рэактары пад ключ з пастаўкамі паліва ўключна абыдуцца Абу-Дабі ў 8,87 мільярда даляраў (6 млрд эўра). Перамовы распачаліся таксама з Эгіптам, Ярданіяй і Тунісам.

Мікола Бугай

Алеся Таўстыку асудзілі на 15 сутак

Суд Цэнтральнага раёну Менску асудзіў прадпрымальніцкага лідэра Алеся Таўстыку на 15 сутак арышту. Амаль пяць гадзін ніхто ня ведаў, дзе знаходзіцца Алеся.

15 студзеня каля 8.30 Алеся Таўстыка патэлефанаваў жонцы Натальлі. Ён сказаў, што праз пару хвілін заедзе дадому. Аднак дома ён не зьявіўся. Тэлефон прадпрымальніка таксама быў адключаны. Недалёка ад кватэры Таўстыкі была знойдзена яго машына.

Высьветлілася, што А. Таўстыка быў затрыманым міліцыяй і дастаўлены ў суд. Яго асудзілі на 15 сутак арышту за ўдзел у несанкцыянаванай прадпрымальніцкай акцыі 10 студзеня.

Таўстыка ня першы прадпрымальніцкі лідэр, які будзе адбываць пакараньне. Таксама на 15 сутак арыштуаваны А. Шумчанка, А. Макаеў, У. Шыла. Такім чынам, усе яны ня змогуць узяць удзел у акцыі пратэсту дробных гандляроў 21 студзеня, прызначанай на 12.00.

ЗП

Прыемнасьці дэмакратыі

Украіна кампэнсуе савецкія банкаўскія ўклады. Эканамісты хваляць Цімашэнку, але баяцца, што вяртаньне ўкладаў прывядзе да росту інфляцыі.

Украінскі прарыў

Ад 11 студзеня Ўкраіна з ініцыятывы новага прэм'ер-міністра Юліі Цімашэнкі пачала кампэнсацыю са-

вецкіх банкаўскіх укладаў. Кампэнсацыі падлягаюць грашовыя ашчаджэньні, што былі зробленыя да 2 студзеня 1992 г. у Ашчадбанк СССР і абяцэнні, яго сэртыфікаты, аблігацыі дзяржзаіму 1990 г. і дзяржаўныя казначэйскія забавязаньні. Памер кампэнсацыі — 1050 грыўняў (каля 200 далараў) за 1000 савецкіх рублёў. Нашчадкі ўкладальніка атрымаюць удвая менш. Выплаты расьцягнуцца на год. Да таго Ўкраіна, пачынаючы з 1991 г. выплаціла каля 5 % ад агуль-

най сумы савецкіх укладаў і ашчаджэньняў.

Палітычныя супернікі Юліі Цімашэнкі называюць выплату кампэнсацыяў фарсам. Прарасейскія СМІ Ўкраіны — а да іх далучаюцца расейскія і афіцыйныя беларускія — што раз паведамляюць пра вялізарныя чэргі каля банкаў, пра бойкі між ахвотнымі найхутчэй атрымаць свае «мізэрныя» грошы, і нават пра сьмерці ў тых чэргах.

Ініцыятары ж кампэнсацыі лічаць, што такім чынам яны выконваюць свае перадвыбарчыя абавязкі, а сваім суседзям па былой імперыі дэманструюць добры прыклад.

Літва разьлічылася

З былых краінаў СССР толькі Літва вырашыла праблему кампэнсацыі. На гэта выдаткавалі каля 80% прыбыткаў ад прыватызацыі ў краіне. Максымальная ж сума кампэнсацыі тут складала \$2000.

У Казахстане ж зь яго аўтарытарным рэжымам грамадзянам выдалі толькі аблігацыі з разьліку \$100 за кожныя... 15 000 савецкіх рублёў. Пэнсіянэрам тыя аблігацыі абяцаюць пагасіць праз 5—10 год, працаздольнаму насельніцтву — праз 15—20 гадоў.

У Расеі кампэнсацыі выплачваюць асобным катэгорыям грамадзянаў:

Украінскія пэнсіянэры — новая электаральная база Цімашэнкі.

«Выплата савецкіх пазыкаў дасьць штуршок спажывецкаму попыту»

Эканаміст Зьміцер Груган камэнтуе выплату савецкіх банкаўскіх укладаў ва Украіне, а таксама прагназуе, ці магчыма нешта падобнае ў Беларусі.

«Наша Ніва»: У дзеяньнях ураду Юліі Цімашэнкі па кампэнсацыі савецкіх банкаўскіх укладаў больш эканомікі ці палітыкі?

Зьміцер Груган: На мой погляд, гэта на 90% палітычны крок. Абяцаньні Цімашэнкі вярнуць савецкія ўклады сыгралі вельмі важную ролю на парлямэнцкіх выба-

рах ва Украіне. Увогуле, падчас гэтай кампаніі сацыяльная тэматыка гучала як ніколі востра. Людзі гэта адчулі. Папулісцкая рыгорыка ўзяла сваё, цяпер прыйшла чарга разьлічвацца зь людзьмі.

«НН»: А як гэтыя — беспрэцэдэнтныя ў СНД — выплаты адаб'юцца на ўкраінскай эканоміцы?

ЗГ: Пакуль да канца не зразумела. Выплата немалых грошай непазьбежна адаб'ецца на спажывецкім попыце, які імкліва ўзрасьце. Будзе дадзены штуршок для макраэканамічных пераўтварэньняў. Гэта, безумоўна, вельмі пазытыўны сыгнал. Разам з тым, усё будзе залежыць ад таго, ці зможа ўкраінскі ўрад утры-

маць інфляцыю ў вызначаных рамках. Калі ў 2008 годзе інфляцыя ва Украіне складзе каля 10%, то выплату насельніцтву савецкіх ашчаджэньняў можна будзе лічыць паспяховай. Стаўка на літоўскі досвед, калі на выплату кампэнсацыяў выдаткоўваліся грошы, заробленыя на прыватызацыі, апраўданая. Зразумела, што толькі бюджэтных сродкаў на выплату такіх вялізных грошай ня хопіць, таму

Юлія Цімашэнка поўная жадання змяніць правілы гульні ў постсавецкай палітыцы.

інвалідам, пэнсіянэрам. Выплаты гэтыя частковыя, іх аб'ём штогод зацьвярджаецца ўрадам. На сёньня расейскім укладальнікам выплачана менш за 1,5 % запазычанасьці.

У Малдове працэс выплаты ашчаджэньняў распачаўся ў 2003 г. і працягнецца бліжэйшыя 15—20 гадоў.

У Азэрбайджане плянуецца цалкам выплаціць сумы ў эквіваленце да 2000 савецкіх рублёў, большыя сумы кампэнсуюць часткова. Адпаведны законапраект задзейнічалі ў 2006 г., канчаткова ўлады гэтай краіны плянуюць разьлічыцца за 8 год.

У Кыргызстане, дзе вырашыць праблему плянавалі да 2009 г., выплачана пакуль 6 % ад агульнай сумы.

А што ў нас?

Першыя спробы вырашыць праблему былі зробленыя Саветам міністраў ужо незалежнай Беларусі — у красавіку 1992 г. паводле пастановы № 167 «Аб індэксацыі ашчаджэньняў насельніцтва» рэшту ўкладаў на 1.01.1992 г. (да 10000 рублёў) павялічылі на 19,3 %. Адначасова з дэнамінацыяй грошай у 1994 і 1999 г. праводзілася й дэнамінацыя ўкладаў. У 1996 г. указам прэзыдэнта рэшта ўкладаў вэтэранаў па стане на 1 студзеня 1992 г. была павялічаная ў 1000 разоў.

Сума кампэнсацыяў, што належыць беларусам, сягае \$2,5 млрд. Паводле Нацыянальнага банку, памер выпла-

таў за апошнія дзесяць год скараціўся ў 50 разоў: калі ў 1998 г. за 10000 савецкіх рублёў можна было атрымаць да \$500, то ў мінулым годзе ўсяго 10. Гэта значыць, 0,1 цэнта, або 0,001 даляра, за рубель.

На дадзены момант пытаньне застаецца нявырашаным, а апошнія слова будзе за ўрадам, які мусіць выбраць аптымальны варыянт кампэнсацыяў і іх памер. На гэты год выдаткі на выплаты ў бюджэце не адлюстраваныя.

Украіна сапраўды пакуль аказалася самаю справядліваю з краінаў СНД. Усё ж 0,2 даляра за цяжкай працай зароблены і ашчаджаны рубель — гэта лепш, чым 0,001. Застаецца даказаць, што такая выплата не прывядзе да росту інфляцыі і бюджэтнага дэфіцыту. Цімашэнка запэўнівае, што не, і абяцае знайсці дадатковыя бюджэтныя сродкі за кошт рэпрыватызацыі актываў, «прыхватызаваных» пры папярэднім урадзе. Яна падкрэсьлівае, што сыстэма кампэнсацыі разьлічаная такім чынам, каб стымуляваць попыт на тавары нацыянальных вытворцаў. Аднак галоўнае — пытаньне справядлівасьці, кажа лідэрка «Дэмакратычнае кааліцыі».

Імаверна, такая пасьпешлівасьць у кампэнсацыі ўкладаў тлумачыцца жаданьнем Цімашэнкі набыць палітычны капітал на выпадак, калі прэзыдэнт Юшчанка зноў, як у 2005 г., вырашыць пазбыцца занадта энэргічнай саюзынцы на карысьць панурага Януковіча.

Сямён
Печанко

трэба шукаць іншыя крыніцы. Стаўка Украіны і Літвы на прыбыткі ад прыватызацыі абсалютна справядлівая.

«НН»: Як на сёньняшні дзень выглядае справа з выплатамі кампэнсацыяў у Беларусі?

ЗГ: Наколькі я ведаю, у бюджэце 2008 году практычна ніякія сродкі на такія выплаты не закладзеныя. Сумы, якія ў нас выплачваюцца, многія палічылі сапраўднай абразай, таму вяртаньне савецкіх сэртыфікатаў і аблігацыяў спынілася. Можна меркаваць, што насельніцтва працягвае верыць у зьмены ў палітыцы ўраду ў гэтай сфэры. На мой погляд, вяртаньне са-

вецкіх грошай можа быць рэальным толькі празь пяць гадоў. На бліжэйшыя тры—чатыры гады бюджэт амаль сфармаваны, ён мае досыць вялікія абмежаваньні, таму знайсці сродкі на кампэнсацыі будзе амаль немагчыма. Таксама будзем гаварыць пчыра, за гэты час жывых уладальнікаў аблігацыяў Ашчадбанка СССР застанецца ня так шмат. Сваякам жа будучы вяртаць толькі 20—30% ад той сумы, якую б вярталі самім уладальнікам. Таму ўрад можа вырашыць гэтую праблему вельмі «прыгожа». Такая выплата магла быць магчымай у 2004—2006 гадах за кошт нафтавых пры-

быткаў. Тады гэтыя грошы былі разьмеркаваныя неяк інакш, а цяпер мы ўжо ня маем тых прыбыткаў.

«НН»: А ўвогуле пра якую суму кампэнсацыяў у Беларусі варта гаварыць?

ЗГ: Гэта залежыць ад таго, які курс мы возьмем. Калі будзем кіравацца цяперашнімі ўкраінскімі выплатамі, то Беларусь на кампэнсацыі мусіць выдаткаваць 7 мільярдаў даляраў. Калі мы кажам пра казахскі курс — то тры з паловай мільярды. У лобым выпадку, гэта вялікія сумы. У 2004 годзе кіраўнік Нацбанку Пётар Пракаповіч заявіў, што краіна вінная грамадзянам 1,2 мільярды даляраў.

«НН»: Нашай апазыцыі ці варта выкарыстоўваць гэтую тэму падчас будучых палітычных кампаніяў?

ЗГ: Безумоўна, што варта. Мне падаецца, што гэтую тэму можна выкарыстоўваць ужо падчас парламэнцкіх выбараў сёлета. Разам з тым, калі мы ўявім, што палітычная сытуацыя ў краіне зьменіцца, то новаму кіраўніцтву выплаціць такія кампэнсацыі адразу будзе вельмі цяжка. Яшчэ раз паўтаруся, што разьлік з насельніцтвам са савецкіх укладах у нас магчымы толькі ў сярэднетэрміновай перспэктыве.

Гутарыў Зьміцер
Панкавец

Масавая маніфэстацыя

Прадпрымальнікі спрабавалі прайсці да Адміністрацыі прэзідэнта, а пасля праводзілі дэманстрацыю на праспэктце і перакрылі рух на плошчы Незалежнасці. Колькасць пратэстоўцаў дасягала 5000 чалавек.

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Акцыя за адмену ўказу Лукашэнкі № 760, які забараняе прадпрымальнікам мець наёмных рабочых, пачалася а 12 гадзіне на Кастрычніцкай плошчы. На пляцы незадоўга перад мітынгам быў заліты каток, дзе праходзілі нейкія гуляньні для школьнікаў пад эгідай БРСМ. Коўзанка займала большую частку плошчы, таму мітынгоўцам было несавата.

Ні Кастрычніцкая, ні подступы да яе не былі перакрытыя міліцыяй і амонан і колькасць удзельнікаў увесь час расла. Хвілін празь пятнаццаць пад'ехала машына з гукаўзмацняльнай тэхнікай. Людзей пачалі заклікаць разыходзіцца, у адваротным выпадку абяцалі прымяніць фізычную сілу.

Празь нейкі час была агучаная прапанова ўладаў, што чацьвера-пяцёра прадпрымальнікаў могуць пайсці ў Адміністрацыю прэзідэнта на перамовы. Было вырашана, што парлямэнта-

рамі выступаць Анатоль Шумчанка і яшчэ некалькі прадпрымальнікаў, астатнія ўдзельнікі мітынгу будуць чакаць вынікаў на Плошчы.

Падцягнуліся палітыкі: Аляксандар Мілінкевіч, Мікола Статкевіч, Анатоль Лябедзька, Алесь Міхалевіч. З мэгафонам выступалі Алесь

Таўстыка і Сяргей Парсокевіч зь Віцебску, якія заклікалі прысутных не разыходзіцца. Мілінкевіч заявіў, што ўлады імкнуцца «знішчыць прадпрымальнікаў як кляс», заклікаў ня верыць абяцанням уладаў і ня даць сябе раскалоць, захоўваць салідарнасць.

Прыкладна а 13:40 частка ўдзельнікаў акцыі вырашыла, што перамовы зацягваюцца. Яны прапанавалі таксама пайсці ў бок Адміністрацыі. Мітынгоўцы пайшлі праз праезную частку праспэкту, на нейкі час спаралізаваўшы рух транспарту. Недалёка ад тэатру

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

прадпрымальнікаў у сталіцы

імя Янкі Купалы дэманстрантаў сустрэлі шэрагі амону, якія перагарадзілі дарогу. Прарываць кардоны міліцыі ніхто не збіраўся, таму ў хуткім часе калёна рушыла па праспэктзе ў бок плошчы Незалежнасці. Частка лодзей, не зважаючы на папярэдзаны супрацоўнікаў ДПС, рушыла праз часткай, зноў часткова перакрыўшы рух. Тым часам міліцыя папярэдзіла Аляксандра Мілінкевіча аб магчымай крымінальнай адказнасці за правядзенне акцыі.

Адной з характэрных асаблівасцяў акцыі 10 студзеня стала амаль поўная адсутнасць сьцягоў, расцяжак, транспарантаў. Большасць удзельнікаў склалі людзі, якія ня ходзяць на мітынгі апазыцыі. Шмат хто далучаўся да калёны, калі яна ішла па праспэктзе. Папераменна гукалі: «Работа» і «Свабода». Некаторыя ўдзельнікі сьмяяліся: «Каму чаго не хапае».

Ужо на плошчы Незалежнасці зьявілася навіна, што перамовы Анатоля Шумчанкі з загадчыцай галоўнага эканамічнага ўпраўлення Адміністрацыі прэзідэнта Інай Мядзведзевай нічым ня скончыліся. Чыноўніца толькі паабяцала перадаць патрабаванні прадпрымальнікаў кіраўніку Адміністрацыі прэзідэнта Генадзю Нявыгласу, які ўжо рапартаваў Лукашэнку. Разам з тым дала зразумець, што ніхто ўказ адмяняць не збіраецца.

Падыходы да Дому ўраду амон перакрыў. Тады акцыя і дасягнула найбольшай колькасці ўдзельнікаў. Прыкладна шэсць тысячаў чалавек занялі плошчу Незалежнасці. Аlesь Таўстыка выстуіў перад людзьмі з імправізаванай сцэны — ліхтарні. Таўстыка сказаў,

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

што гатовы зараз ісьці на перамовы да Сідорскага. Людзі пачалі дружна гукіць: «Сідорскі! Сідорскі!» Але праз нейкі час стала зразумела, што ніхто з ураду да прадпрымальнікаў ня спусьціцца.

Але людзі не былі настроеныя на тое, каб разыходзіцца. Як сказала адна жанчына з Бабруйска: «Колькі можна езьдзіць у Менск на мітынгі? Нешта трэба вырашаць ужо сёння». Тады і пачуліся прапановы перакрываць праспэкт, да той пары пакуль на перамовы ня выйдзе хто-небудзь з ураду.

Міліцыя ня стала замінаць людзям выйсьці на праспэкт. У выніку перакрываньня ўтварыўся досыць вялікі затор з машын і аўтобусаў. Калі адна з «сотак» спрабавала праехаць, яе абкружылі з усіх бакоў людзі. Нехта самы адчайны нават залез на дах аўтобуса зь белчэрвона-белым сьцягам. Шмат хто тады ўзгадаў пра падзеі на Плошчы.

Прыкладна а 17-й гадзіне байцы амону выціснулі мітынгоўцаў з праспэкту, але нікога не затрымлівалі. Нават пасля гэтага частка людзей не накіравалася да-

дому, а рушыла ў бок Кастрычніцкай плошчы. Там і адбыліся затрыманні. Вядома, што сярод двух дзясяткаў затрыманых і лідэр РГА «Пэрспэктыва» Анатоль Шумчанка. Яшчэ раней затрымалі ўладзімера Шылу з Салігорску, Анатоля Лябедзьку. Па дарозе на акцыю затрымалі пад рознымі прэтэкстамі дзясятка прадпрымальнікаў у рэгіёнах.

Пагражаючы ўжыць сілу, намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення ўнутраных справаў Менгарвыканкаму Аляксандар Найдзенка паведаміў, што па факце несанкцыянаваных вулічных маніфэстацыяў распачатая крымінальная справа.

Да моманту разгону пікету лідэры прадпрымальнікага руху паспелі вырашыць, што наступная акцыя пройдзе 21 студзеня а 19.00. Амаль ніхто не чакаў, што акцыя 10 студзеня будзе настолькі масавай і рашучай і што да прадпрымальнікаў, якія складалі толькі частку ўдзельнікаў акцыі далучыцца столькі актывістаў апазыцыі і проста людзей на вуліцах.

Зьміцер Панкавец

Мін'юст больш за ўсё ня любіць маніфэстацыі

Міністэрства юстыцыі патрабуе ад партый асудзіць прадпрымальнікаў. БНФ: прадпрымальнікаў падтрымліваем, тлумачэньні можам даць па БТ.

Міністэрства юстыцыі запатрабавала ад Партыі БНФ, Аб'яднанай грамадзянскай партыі і Партыі камуністаў тлумачэньняў наконт удзелу іх лідэраў Анатоля Лябедзькі, Алеся Міхалевіча і Сяргея Калякіна ў маніфэстацыі прадпрымальнікаў 10 студзеня. Ультыматыўнае патрабаваньне мусіла быць выканана ў 3-дзённы тэрмін. Таксама Мін'юст падаў пазоў на ліквідацыю аб'яднаньня прадпрымальнікаў «Пэрспэктыва».

Паведамленьне міністэрства было размешчанае на яго інтэрнэт-сайце 12 студзеня, таму фактычна партыі мелі на адказ нават ня тры, а толькі два дні.

На падставе часткі трэцяй артыкулу 27 закону «Аб палітычных партыях» міністэрства запатрабавала ад кіраўнічых органаў названых партый падаць «інфармацыю аб тым, ці былі гэтыя асобы ўпаўнаважаныя адпаведнымі партыямі на ўдзел у названым масавым мерапрыемстве з накіраваннем адпаведных партыйных рашэньняў».

«У выпадку ненадзяленьня сваіх партыйных лідэраў названымі паўнамоцтвамі» Мін'

юст патрабуе «выказаць афіцыйнае стаўленьне партыі адносна іхных дзеяньняў на несанкцыянаваным мерапрыемстве».

На думку адказнага сакратара ўправы Партыі БНФ юрыста Ўладзімера Лабковіча, ліст Мін'юсту «не заснаваны на нарматыўных актах і законах». «Мы зьвернемся ў Белгэлерадыёкампанію з патрабаваньнем даць нам магчымасьць выканаць загад Міністэрства юстыцыі і выказаць стаўленьне Партыі БНФ па пытаннях дробных прадпрымальнікаў, а таксама акцый пратэсту», — заявіў У. Лабковіч.

12 студзеня Сойм Партыі БНФ прыняў заяву, у якой падтрымаў «патрабаваньні і

акцыі прадпрымальнікаў».

Лідэр ПКБ Сяргей Калякін, які таксама прысутнічаў на мітынгу, заявіў БелаПАН, што ніякага ліста зь Мін'юсту не атрымліваў. «Камэнтар да падобнага ліста павінен даваць не палітык, а псыхіятар», — лічыць С. Калякін. Паводле ягоных словаў, паколькі дзейнасьць ПКБ прыпынена, «пра ўдзел партыі ў арганізацыі мерапрыемства ня можа ісьці і гаворкі».

Мін'юст запатрабаваў таксама падаць тлумачэньні адносна выкарыстаньня ўдзельнікамі мітынгу сыягу Аб'яднанай грамадзянскай партыі.

Мяркуючы па ўльтыматыўным тоне патрабаваньня, Мін'юст хоча павесіць АГП і

ПБНФ дарогай Партыі камуністаў. Ліквідацыя Кампартыі распачнецца 30 студзеня.

Адначасова Міністэрства юстыцыі падала ў Вярхоўны суд пазоў аб ліквідацыі Рэспубліканскага грамадзкага аб'яднаньня «Пэрспэктыва».

У паведамленьні, якое размешчана 12 студзеня на сайце міністэрства, адзначаецца, што «10 студзеня 2008 году ў горадзе Менску адбыўся несанкцыянаваны мітынг прадпрымальнікаў, у якім разам зь іншымі асобамі ўзяў удзел лідэр Рэспубліканскага грамадзкага аб'яднаньня «Пэрспэктыва» Анатоль Шумчанка».

«Падчас правядзеньня названага несанкцыянаванага мітынгу прадпрымальнікаў быў паралізаваны рух транспарту па праспэкт Незалежнасьці ў раёне плошчы Незалежнасьці (на працягу 1 гадзіны 20 хвілін). Дзеяньнямі арганізатараў дадзенага несанкцыянаванага мітынгу, у тым ліку Рэспубліканскага грамадзкага аб'яднаньня «Пэрспэктыва», нанесена значная шкода інтарэсам грамадзян, дзяржаўным і грамадзкім інтарэсам», — гаворыцца ў паведамленьні.

Закон «Аб грамадзкіх аб'яднаньнях» утрымлівае норму пра тое, што «грамадзкае аб'яднаньне можа быць зьліквідавана паводле рашэньня суду за аднаразовае парушэньне заканадаўства аб масавых мерапрыемствах у выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі», падкрэсьлівае Мін'юст.

Мікола Бугай; інф. ucspb.org, БелаПАН

СЬЦІСЛА

Быў ідэолягам, стаў палітэхнолягам

На базе Інфармацыйна-аналітычнага цэнтру пры Адміністрацыі прэзыдэнта (ІАЦ) будзе створаны новы цэнтар, які сярод іншага зоймецца палітэхналягіямі. Аб гэтым сёньня паведаміў першы намесьнік кіраўніка Адміністрацыі прэзыдэнта Анатоль Рубінаў, прадстаўляючы працоўнаму

калектыву ІАЦ новага кіраўніка цэнтру Алега Праляскоўскага, паведамляе агенства БЕЛТА. Праляскоўскі напярэдадні страціў пасаду галоўнага ідэоляга краіны праз тое, што ягоны першы намесьнік сеў у турму за хабар. «Палітэхналягіі» — гэта тэрмін, які прыйшоў да нас з Расеі. Ён абазначае спосабы маніпуляцыі грамадзкай думкай, асабліва

перад выбарамі.

30 беларускіх жанчынаў папрасілі ў Пуціна абароны

Больш за 30 жанчынаў зь Менску, Бабруйску, Барысава, Жодзіна, Маладэчна і Салігорску, Горадні і Ліды, Мазыра, Паставаў і Пружанаў просіць Пуціна паспрыяць іхнай сустрэчы з

Лукашэнкам. Гэта ўсё сваячкі асуджаных, а таксама нягодныя з рашэньнямі суду па сваіх грамадзянскіх справах. На зварот да кіраўніка суседняй дзяржавы яны вырашыліся, калі адчайліся спадзявацца на справядлівасьць беларускіх суду і зразумелі абьяквашыць лукашэнкаўскай адміністрацыі.

Уклады ў рублях ізноў сталі стратнымі

Эканамісты прадказваюць масавы адток грошай з рублёвых укладаў.

Паводле афіцыйных звестак, інфляцыя ў 2007 г. склала 12,1%, пры гэтым у снежні 2007 г. яе рост склаў 2,4%. Варта нагадаць, што ў адпаведнасці з Асноўнымі кірункамі грашова-кредытнай палітыкі Беларусі на 2007 г. гадавая інфляцыя была запланаваная ў межах 6—8%.

Інфляцыя апырэдзіла стаўку рэфінансавання на 2,1%, што робіць любыя ўклады і дэпазіты ў беларускіх рублях стратнымі. Эканамісты Яраслаў Раманчук і Станіслаў Багданкевіч

прадказваюць, што насельніцтва зараз пачне масава здымаць свае рублёвыя ашчаджэнні з банкаў і або ўкладаць іх у тавары, або пераводзіць у валюту.

Прэм'ер-міністар Сяргей Сідорскі тлумачыць інфляцыю па-савецку: недахопамі на месцах. Ён абяцае, што ў Беларусі будзе прынятая сыстэма мераў па папярэджанні інфляцыйных працэсаў у 2008 г. І нагадаў, што ў гэтым годзе інфляцыя запланаваная ў межах тых самых 6—8%. Паводле ягоных словаў, Міністэрства эканомікі павіннае прапанаваць адпаведны плян дзеянняў па ўрэгуляванні інфляцыйных працэсаў.

Мікола Бугай

PHOTO BY MEDIANET

СЬЦІСЛА

Тэмпы росту ВУП склалі 8,1 %

Вытворчасць валавога ўнутранага прадукту ў Беларусі за 2007 год склала 108,1% да ўзроўню 2006-га, паведамліў Міністэрстве статыстыкі і аналізу. За год аб'ём прамысловай вытворчасці ўзрос на 8,5%. Энэргаёмістасць валавога ўнутранага прадукту знізілася на 8,6%. Прадукцыйнасць працы вырасла ў студзені—лістападзе на 7,3%.

Расейцы скупілі найбольшыя прыватныя страхавыя кампаніі Беларусі

Расейская група «РЕСО» набыла 100% акцый беларускага ЗАТ «Страховая кампанія «АльВеНа». Папярэдне

19 снежня 2007 г. у Міністэрстве фінансаў Беларусі прайшла дзяржрэгістрацыя змяненняў акцыянераў ЗАТ «Страховая кампанія «АльВеНа». Фінансавыя падрабязнасці ўгоды пакуль не паведамляюцца. У групу «РЕСО» ўжо ўваходзіць беларускае ЗАТ «Бролі». Цяпер назвы набытых расейцамі кампаніяў будуць гучаць «Бролі — Група «РЕСО» і «АльВеНа — Група «РЕСО». Тым самым доля «РЕСО» на страхавым рынку Беларусі да канца 2008 г. павялічыцца з цяперашніх 7,5% да 12,5%. «Бролі» і «АльВеНа» — найбуйнешыя прыватныя страхавыя кампаніі краіны.

Мэтро пад Даўгабродзкай

ААТ «Мінскмэтропраект» сёлета пачне падрыхтоўку перадпраектнай дакументацыі на будаўніцтва 3-й лініі Менскага мэтрапалітэну. Трэцяя лінія будзе складацца з 14 станцый агульнай працягласцю 17,2 км. Яна пройдзе з Зялёнага Лугу да Курасоўшчыны.

У больш аддаленай перспектыве запланаваная пракладка 4-й лініі мэтро. Яна паўколам пройдзе па паўночнай частцы Менску праз прамысловую зону ўздоўж вуліцы Даўгабродзкай да мікрараёну Чыжоўка. Удоўжкі гэты маршрут зойме 18,8 км і будзе налічваць 13 станцый.

«Дружба» падаражэла

Урад Беларусі падтрымаў прапанову Міністэрства эканомікі аб падвышэнні транспартнага тарыфу за транзит расейскай нафты па беларускай тэрыторыі на 15,7—16,7%, што прынесе ў бюджэт дадатковыя \$31 млн. Мінэнэрга аргументвала сваю ініцыятыву дзеяннямі расейскай кампаніі «Транснефть», якая падвысіла транспартныя тарыфы ў 2008 годзе ў сярэднім на 19,4%. Па тэрыторыі Беларусі з улікам паставак нафты на Мазырскі НПЗ праходзіць каля 81 млн т расейскай нафты. Прыбытак Беларусі ад яе транзиту за мінулы год ацэньваецца ў \$196,2 млн.

СП, БелаПАН,
БЕЛТА

«Нуда, змрок, безвыходнасць. Тут людзі жывуць, як у гета»

Гэтае інтэрвію каштавала ксяндзу Гжэгажу Худаку месца ў Беларусі. Калі мы перадрукавалі яго на сайце nn.by, яно выклікала жорсткія спрэчкі між тымі, хто сьвятара ганіў і хто падтрымліваў. Прапануем яго і Вашай увазе.

— **Як здарылася, што ксёндз Гжэгаж Худак апынуўся Беларусі?**

— Я тут ужо 14 гадоў. Пачалося з сэмінарскай практыкі, якую я праходзіў у ксяндза Ляскоўскага ў Гомелі. І, відаць, суджаная мне была роля сьвятара-падарожніка, калі ўжо тут я застаўся.

— **А чаму ксёндз застаўся?**

— Бо зразумеў, як шмат магу тут зрабіць, абвясняючы вучэньне Хрыста. Калі я прыехаў першы раз у Беларусь, убачыў пустэлю. У маральным і рэлігійным сэнсе. Гэта рабіла ўражаньне нават не паганскага жыцця, а проста антыхрысціянскага.

— **У чым гэта выявілася?**

— Нуда, змрок, безвыходнасць. Грэх, які знішчае тут чалавека да такой ступені, што той ня ў стане ні працаваць, ні жыць. Уцёкі ў п'янтва і распусьце — гэта тут спрэс і скрозь увайшло ў норму. Мужчыны пасля сарака бяруць сабе палюбоўніц-падлеткаў, і ніхто гэтаму не здзіўляецца. Наркатыкі, абарты, СНІД — гэта, па сутнасьці, паўсюдная карціна штодзённага жыцця.

— **Ксёндз становіцца на амбону і пагражае пальцам?**

— А што гэта дало б? Я проста размаўляю зь людзьмі. І сёньня, пасля чатырнаццаці гадоў я больш схільны іх апраўдваць, чым асуджаць. Гэта ня іхная віна, што жывуць такім чынам, яны папросту ня ўмеюць інакш. Ніхто не паказаў ім іншы шлях. Гэта трагічныя ахвяры сыстэмы, якая не дае ім нічога, акрамя ўражаньня безвыходнасьці. Нежк маладыя людзі так і сказалі мне: «Мы ўжо ні ў што ня верым. Нас заўсёды вучылі, што

ёсьць адна партыя, адзін правадыр, адно шчасьце. Аказалася, гэта хлусьня. Цяпер прыходзіце Вы і кажэце, што ёсьць адзін Бог і адна праўда. А калі акажацца, што вы таксама маіце?»

— **Якіх людзей тут ксёндз сустракае?**

— Адарваных ад свайго роду, ад сваіх каранёў, але пры гэтым зычлівых, гаспадарных і адкрытых. Застрашаных. Трэба шмат часу, каб іх зразумець. Баяцца ўвайсьці ў касцёл, Бог для іх — гэта пагроза, бо Ягонае Слова адкрывае праўду, а тут жа за праўду загінула столькі народу. Побач з касцёлам было габрэйскае гета, у адзін дзень расстралялі ўсіх. Крык стаяў на ўвесь горад. Такого крыку павек не забудзеш, сказала мне старая жанчына. Застаецца ў чалавеку. Разам са страхам.

— **А усё ж удалося ксяндзу атрымаць назад Рэчыцкі касцёл і сабраць вакол яго вернікаў?**

— Гэта доўгая гісторыя. Касцёл быў асьвечаны ў 1903 годзе, але з 1968 па 1992 быў у ім рэстаран «Стары Замак». Пасля распаду СССР, калі Гарбачоў пачаў змагацца з п'янствам, забягалаўку пераназвалі ў вітамінны бар для дзяцей. Калі скончылася ўлада Гарбачова, у касцёл зноў вярнулася гарэлка, бо бар вітамінны памянялі на бар начны.

— **Цяжка ўявіць сабе больш кур'ёзную сытуацыю!**

— Тут гэта нікога не здзівіла. Але знайшліся 10 бабуль, якія заўпарціліся, — касцёл зноў будзе касцёлам. У 1992 годзе мы пачалі дамагацца яго аднаўленьня. Аказалася, аднак, што ўся бюракра-

тычная дарога ня вельмі працоўвае ўсё гэта наперад. Ну і бабулі ў 1998 пачалі па-свойму змагацца за касцёл. У адну добрую нядзельку параненьку пайшлі ў бар, селі за столік, паставілі крыжык, запалілі свечку і давай маліцца над ружанцам. Адрозьніваць прыехала міліцыя, выкінулі бабулек з бара, яны давай маліцца надворку.

— **Сьмела.**

— Сьмела і разумна. Як пачаліся допыты, то яны ведалі, што нічога ня трэба падпісваць, і гэта іх выратавала. У наступную нядзельку яны зноў пайшлі ў бар, а зь ім ўжо чалавек 40. Прыехалі дзьве патрульныя машыны. Хтосьці загадаў разгнаць іх газам. І выліўся скандал, нават вялікі скандал, бо дзеяньні ўладаў былі неадпаведныя выпадку. Яны папросту перабралі. Зацікавілася гэтым пракуратура, а ў выніку змянялася стаўленьне ў пытаньні касцёлу: мэр гораду пачаў з намі размаўляць. І, нарэшце, мы атрымалі назад свой касцёл. Цяпер працягваецца яго аднаўленьне, бо ў тых гады, калі быў тут рэстаран і бар, касцёл збуцьвеў.

— **Наколькі вялікі сёньня прыход?**

— Я маю кантакт з 500 асобамі, якія заявілі, што зьяўляюцца каталікамі. З гэтай групы 60 чалавек прыходзяць у наш касцёл у Рэчыцы.

— **Якое штодзённае жыццё гэтых людзей?**

— Іншае. Больш шэрае, сьціплае. Маленькія кватэры, як у нас у сацыялістычных мікрараёнах у Польшчы, толькі ў яшчэ горшым стане і стылі. Асабліва дакучае адсутнасьць вентыляцыі ў прыбіральных, можна ўявіць, што гэта ня вельмі камфартабельна. Дадайце да гэтага тонкія трубы каналізацыі: туалетную паперу не выкідаюць ва ўнітаз, а побач. Што ж... ня вельмі прыемна гэта пахне. Галоўнае ж, што ў людзях знішчылі патрэбу ў прыгажосці, эстэтычны густ. Прыгажосць рагуе, скажаў Да-стаеўскі, але калі руйнуецца яе стваральнік, Бог, яна губляе сэнс. Але калі бачаць, што можна інакш, хорапа, ахвотна гэта падхопіваюць.

— **Ксёндз паказвае ім, што можна інакш?**

— Галоўным чынам праз убраньне касцёлу, нейкую гармонію, якую я імкнуся стварыць. Я запрашаю да сябе на Каляды, рыхтую прыём. Хорапа накрываю стол, падаю закускі, талеркі з першай, другую... Людзі здзіўленыя, бо ў іх усё адразу выстаўляюць на стол, гэта паказ нейкага багачства, такі сапраўдны пачастунак. А я ім тлумачу, што хорапа — ня значыць шмат і дорага. Ня трэба вешаць дываноў на сьцяну, але можна яе пафарбаваць беленька. Так таньней, прасцей і прыгажэй.

— **Сьвяты таксама больш багатыя, чым прыгожыя?**

— Атмасфэры сьвятаў тут ня вельмі відаць. У Вялікдзень людзі падносяць стравы на

асвячэньне ў поліэтыленавых пакетах. Два галоўныя сьвяты ў Беларусі гэта, зрэшты, Новы год і Дзень жанчынаў. Толькі потым Вялікдзень і Каляды. Добра, што яшчэ ня Дзень нараджэньня Леніна...

— **А як выглядае гэты вялікі Жаночы дзень?**

— Доўжыцца цэлыя два дні: 8 і 9 сакавіка. Ніхто не працуе. Усё п'юць за шчасьце кабетаў. Гэтая вялікая падзея, трубіць аб тым радзі і тэлебачаньне. Кветкі, зычэньні, проста вялікае дзяржаўнае сьвята.

— **Як у нас гадоў 40 таму...**

— У нас ніколі не было так, як там. Пасьля распаду СССР пачаліся паездкі на захад. Нешта пачало зьмяняцца, людзі спадзяваліся на іншае жыцьцё. Але пасьля 1994 году ўсё спынілася. Моладзь расчаравалася, убачыла, што ў іх няма шанцаў расправіць крылы. Ідуць вучыцца, потым іх накіроўваюць на працу.

— **Няма беспрацоўя?**

— А адкуль! Там 2 %-нае беспрацоўе, усе недзе працуюць. Замятаюць вуліцы, сядзяць у музэях.

— **Гэта бадай і някепска.**

Хоць хапае на жыцьцё.

— Яны кажуць так: мы не жывем, мы «выжываем». Дрэнная праца, дрэнны заробак. Але ня гэта самае дрэннае. Самае дрэннае гэта тое, што ў тых людзях сядзіць уся рэззіне. Там цяжка знайсці сям'ю, у якой хтосьці ня быў

І дзе тут ксэндз пабачыў беспрасьвецьце? Рэчыца. Дажынкі-2007.

бы рэпрэсаваным, або ня быў у Афганістане, не забіў чалавека. Тыя, якія забівалі, — нармалёвыя, страшна пакутуюць. Ёсьць у Рэчыцы такі чалавек, рэдка калі ня выпіўшы. Кажэ: я забіваў, і мне гэта спадабалася. Дзяржава казала, што можна забіваць, а як я вярнуўся дахаты, аказалася, што ўсё гэта няпраўда. Як з гэтым жыць, пытае, калі няма прабачэньня? Гэтыя людзі — гэта ахвяры, я схіляюся над імі зь вялікай пакарай.

— **Гэтай пакары навучылі ксяндза 14 гадоў у Беларусі?**

— Спадзяюся, што навучылі. Сёньня я ведаю, што ні пра каго нельга сказаць на-

пэўна, што ён дрэнны, дурны або несумленны. Нікога нельга выкрэсьліваць. Трэба проста зразумець. Калісьці прыехаў да нас архіэптар габрэйскага паходжаньня. Калі яго спыталі, як яму тут падабаецца, адказаў: тут людзі жывуць, як у гэта. Нібы яны ў пастаяннай небясьпецы. Таму і распуста, і п'янства, упэкі ў здавальненьне. Людзі ідуць вабанк, каб яшчэ што-небудзь ад гэтага жыцьця ўзяць. Носяць трэнікі, жанчыны апранаюцца так, што вуліца паходзіць на софт порна. Кожны прагне каханьня, спрабуе яго як-небудзь займець: купіць, выкрасьці, выгандляваць. За лобы кошт.

Нават коштам СНДу.

— **Вы размаўляеце аб гэтым?**

— Яны не жадаюць аб гэтым размаўляць, яшчэ больш засмучаць гэтае сваё шэрае жыцьцё. А якая ў іх альтэрнатыва? Рэчыца — гэта чарнобыльская зона, яны ведаюць, што могуць памерці раней за іншых, хоць няма ніякіх афіцыйных дадзеных аб заражэньні. Што я магу зрабіць? Я магу ім дапамагчы здабыць сябе ў гэтай рэчаіснасьці. Знайсці надзею, веру, проста сэнс жыцьця.

**Магдалена Божка,
«Tygodnik wschodni»,
пераклад www.mfront.net**

КАМЭНТАРЫ НА NN.VY

**Віктар Малышчыц напісаў(ла)
Студзень 8, 13:47**

А ці здольны шануюны ксэндз бачыць у нашай краіне штосьці добрае? Цалкам згодны з усім, што было сказана ў артыкуле, але калі зьбіраеься выліваць столькі бруду на Беларусь, трэба адзначыць і станоўчыя бакі. Бо што тады ўявіць аб Беларусі людзі з замежжа, прачытаўшы гэты тэкст?

Гарлівы напісаў(ла) 14:07

Прыбіральны — сапраўды Нацыянальная Праблема № 1 для беларусаў. Калі б ППРБ абвесьціў гэту нац. прыярытэтам, я б за яго галасаваў. Я б закінуў айцу Худаку іншае: ён што, прыехаў у пустыню, і з пустыні ж зьяжджае? нічога па сабе не пакінуў? дык гэта ж дакор самому сабе

мусяць быць.

Ігар напісаў(ла) 14:54

Брыдоты ў нас хапае. Але ў ксяндза галоўным мне падаецца не пачуцьцё агіды ад грэжу як такога, галоўнае ў яго — пагарда і пыха да «братаў меншых», якіх ён, для ўмацаваньня пачуцьця вышэйшасьці, і малое выключна чорным колерам.

Asinus напісаў(ла) 15:46

Так, усё гэта ёсьць: і адарванасць ад каранёў, і страх зь няпэўнасьцю, і распуста, і недахоп культуры нават у элементарных пытаннях гігіены, але ж нейк гэта няшчыра гучыць. Гаворыць ксэндз пра нас, як пра нейкіх папуаскіх тубыльцаў, хоць шмат дзе ў Польшчы ўмовы жыцьця і агульны ўзровень

вельмі падобныя, толькі што 8 сакавіка не адзначаюць.

Віталь зь Менску напісаў(ла) 15:46

Ня кідайцеся на ксяндза. Тое самае, што ён сказаў, я чуў ад беларусаў, якія праз колькі гадоў прыежджалі ў свой родны райцэнтар з-за мяжы. А пачытайце яшчэ «хімічныя» лісты Севярынца...

**Ня лепшы за Худака напісаў(ла)
15:52**

Цалкам падзяляю. Пад Менскам нават я бачыў такія вясковыя малюнкi, што брыдка ўспамінаць. РБ вачыма паляка — вельмі карыснае для нас люстэрка. Адкажыце лепш, чаму мы так стабільна ня любім адзін аднаго, пахмурныя, зламысныя хвалькі?

Звольнілі за абарону мовы?

А. Лукашэнка сваім указам вызваліў Рыгора Васілевіча (**на фота**) ад пасады старшыні і судзьдзі Канстытуцыйнага суду ў сувязі з «завяршэньнем тэрміну паўнамоцтваў і выхадам у адстаўку».

Васілевічу ўсяго 52 гады. Старшынём Канстытуцыйнага суду яго прызначыў А. Лукашэнка ў 1996 годзе. Да таго ён быў адзіным з судзьдзяў таго складу суду, які быў сфармаваны канстытуцыйным шляхам у 1994 годзе, які ва ўсіх пытаннях падтрымліваў пазыцыю А. Лукашэнкі.

Пасьля 1996 году роля Канстытуцыйнага суду была зьведзеная да фармальнае. Усіх судзьдзяў выбірае асабіста А. Лукашэнка. Сам Васілевіч, аднак, выцяляў пэўныя амбіцыі. У прыватнасьці, ён спрабаваў стаць членам-карэспандэнтам Акадэміі навук, але акадэмікі яго за-

балітавалі, палічыўшы, відаць, ягоны ўнёсак у беларускую навуку яшчэ меншым за ўклад Міхаіла Мясніковіча.

Хадзілі чуткі, што на пасаду старшыні Канстытуцыйнага суду мае перасесьці Наталья Пяткевіч. Сама яна, аднак, тая чуткі абвергла.

Гэтая пасада ключавая ў прававых дэмакратычных дзяржавах, дзе чальцы суду не залежаць ад выканаўчай і заканадаўчай галінаў улады і абіраюцца дзеля таго, звычайна, на доўгі тэрмін без магчымасьці адкліканьня. Аднак у беларускай мадэлі ёй адводзіцца дэкарэтыўная функцыя. Пераход на яе такое ключавое асобы, як Наталья Пяткевіч, мог бы азначыць ці яе апалу, ці павышэньні ролі суду ў сыстэме.

Рыгор Васілевіч апошні раз выклікаў

вялікі розгалас, выступіўшы на абарону беларускай мовы і правоў беларускамоўных.

Мікола Бугай

«Белсат» выклікаў нэрвовую рэакцыю

12 студзеня пасьля інтэрвію з эканамістам Паўлам Данэйкам у Менску былі затрыманьня журналісты Ўладзімер і Галіна Самойлавы і тэлеапэратар Валер Булдыка. У выніку затрыманьня і надгляду рэчаў прадстаўнікі міліцыі сканфіскавалі апаратуру.

За журналістамі цікавалі, пасьля заканчэньня сустрэчы, як толькі журналісты выйшлі, да іх падыйшлі двое ў цывільным у суправаджэньні капітана міліцыі. Асобаў у цывільным больш за ўсё цікавіла пытаньне, ці не рабілася інтэрвію для незалежнай беларускай тэлекампаніі «Белсат».

За дзень да таго ператрус зрабілі і сканфіскавалі тэхніку ў гомельскага журналіста Сяргея Падсасоннага — яго таксама распытвалі, ці не працуе ён на «Белсат». Уражаны журналіст адразу пасьля таго выехаў у Польшчу.

буг

Пазьняк заклікаў да змаганьня і супраць выбараў

Восем студзеньскіх тэзаў Зянона Пазьняка з прамовы на сойме КХП-БНФ.

Пра маскоўскі плян

На газавую пятлю накідваецца фінансавая ўдаўка (рэжым ператвараюць у даўжнік Расеі) і пракладаецца дарога мафіёзнаму капіталу на Беларусь. У канцы гэтай камбінацыі плянуецца анэксія празь юрыдычны механізм «саюзнай дзяржавы».

Пра адсутнасьць здаравага сэнсу

У Беларусі цяпер стварылі такое становішча, калі можна чакаць любой авантуры незалежна ад заканадаўства і здаравага сэнсу. Цэлы народ апынуўся ў закладніках адной асобы, на паводзіны якой ён ня мае аніякага ўзьдзеяньня.

Пра адсутнасьць прагнозаў

Бачаньне будучыні ў такіх абставінах страціла ўсе элемэнты прагнозу і выступае ў якасьці катэгарычнага імператыву: альбо грамадзтва будзе змагацца за свабоду і незалежнасьць з прамаскоўскай дыктатурай, альбо рана ці позна настане дзяржаўная і народная сьмерць.

Пра адсутнасьць выбару

Барацьба ня ёсьць тут выбарам, але неабходнасьцю. Формы змаганьня могуць быць рознымі, але ўсе яны мусяць грунтавацца на агульных нацыянальна-дэмакратычных каштоўнасьцях, нацыянальнай ідэі і нацыянальных інтарэсах, гэта значыць на тым, што аб'ектыўна яднае ўсіх беларусаў і што найперш трапляе пад пагрозу зьнішчэньня.

Пра авангард і народ

Беларускае змаганьне, нягледзячы на існаваньне «катэгарычнага імператыву», было гістарычна заўсёды барацьбой нацыянальнага авангарду і пасіўнай падтрымкі. Задача авангарду заўсёды была адна — пераламаць сытуацыю, пусьціць працэс разьвіцьця ў народнае рэчышча.

Пра рэальныя патрабаваньні

Зразумела, што нельга ставіць нерэальных патрабаваньняў. Стварэньне беларускай сілы ня ёсьць сынонімам дамінацыі, масавасьці ці пера-

вагі. Мусяць стацца сіла, здольная на разьвіцьцё і рэальнае змаганьне пры падтрымцы значнай часткі людзей.

Пра тэндэнцыі роздумай беларусаў

Перад абліччам вонкавай расейскай і ўнутранай пагрозы існаваньню беларускай дзяржаўнасьці, пытаньне барацьбы супраць паўзучай агрэсіі пачынае ўсё больш непакіць пачуцьці і розумы беларусаў. Істотна, каб трывога за лёс дзяржавы, дэмакратыі і нацыі вылілася б у рэальную форму супраціву.

Пра аргументацыю

Цяпер нам, сябрам Сойму, неабходна таксама падрыхтаваць абгрунтаваньне няўдзелу беларусаў у чарговых «выбарах» рэжыму... Нашае абгрунтаваньне мусяць быць аргументаваным і разгорнутым, нягледзячы на поўную зразумеласьць дзеяньняў для ўсіх нас.

АК

Поўны тэкст выступу
можна прачытаць на
сайце bielarus.net.

Не прайшло і два месяцы

Улады Горадні дазволілі рэкламу беларускамоўных садкоў, але ўсклалі абавязкі па яе размяшчэнні на Баць-

коўскі камітэт.

«У любым выпадку, мы маем рэальную магчымасць распачаць шырокую інфар-

мацыйную акцыю па беларускіх групах, амаль без абмежаванняў (акрамя фінансавых, вядома)», — зазначыў Ігар Кузьмініч, ініцыятар справы.

Нагадаем, што рэклама бе-

ларускамоўных групаў у дзіцячых садках некалькі дзён гучала ў гарадзенскім транспарце, але потым была знятая па вокрыку ідэолагаў «для ўзгаднення ў гарвыканкаме».

Міністар Радзькоў: «Для поспеху ў жыцці неканечне мець вышэйшую адукацыю»

У краіне бракуе рабочых кадраў і існуе «перавытворчасць спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй», паведаміў 11 студзеня ў Менску журналістам міністар адукацыі Аляксандар Радзькоў. Міністэрства «арыентуе кіраўніцтва школах на тое, што галоўная задача адукацыйнага працэсу не паступленне выпускнікоў у вышэйшыя навучальныя ўстановы, а ўладкаванасць дзяцей пасля школы». Важна зразумець, заявіў міністар, што для поспеху ў жыцці неканечне мець вышэйшую адукацыю.

АНДРЭЙ ПЯКЕВІЧ

Хто мае права на адтэрміноўку ад войска

Зімовы прызыў адбываецца з улікам змяненняў і дапаўненняў, унесеных у закон «Аб вайсковым абавязку і вайскавай службе».

Сёлета адтэрміноўка ад прызыву на тэрміновую вайсковую службу або службу у рэзерве прадстаўляецца аспірантам і дактарантам незалежна ад формы навучання, паведамляе БЕЛТА.

Права на адтэрміноўку ад прызыву для паступлення ў ВНУ атрымалі выпускнікі ўстаноў, што забяспечваюць атрыманне прафесійна-тэхнічнай і сярэдняй адукацыі. Адтэрміноўку атрымалі і грамадзяне, адлічаныя з ПТВ і тэхнікумаў, у тым ліку студэнты і навучэнцы, што зна-

ходзяцца за мяжой. Вынятак — адлічаныя за непаспяховаасць і недысцыплінаванасць.

Адтэрміноўку атрымалі прызыўнікі, што маюць цяжарных жонак, сіроты, дзеці, што засталіся без бацькоўскай апекі й грамадзяне, чые сваякі пацярпелі пры выкананні службовых абавязкаў. Змяніўся і парадак вайсковага ўліку. Тэрміны паста-ноўкі на вайсковы ўлік у вайсковых камісарыятах павялічаны з тыдня да месяца.

СП, паводле БЕЛТА

Калякін і Суздальцаў плачуць па Грузіі

Інтэрнэт-сайты afn.by і «Белорусский партизан» для ацэнкі вынікаў выбараў у Грузіі звярнуліся да лідэра Партыі камуністаў Сяргея Калякіна і расейскага аналітыка Андрэя Суздальцава, вядомага тым, што ў свой час заклікаў дэпартаваць беларусаў з Расеі па аналегіі з дэпартацыямі грузінаў.

Калякін прагназуе ў Грузіі неспакойныя часы. «Чым даўжэй Саакашвілі будзе пры ўладзе, тым менш дэмакратыі і свабоды будзе ў грузінскага народу», — заявіў Калякін.

Суздальцаў жа называе выбары ў Грузіі недэмакратычнымі і прагназуе збліжэнне між Лукашэнкам і Саакашвілі.

буг

Настаўнікам забаранілі харчавання ў школьных сталойках

У Глыбоцкім раёне гэта забарона дзейнічае ад пачатку трэцяй чвэрці. Настаўнікі скардзяцца ў РАА, але там праблему вырашыць ня могуць. Праблема звязаная са зьменамі ў фінансавым заканадаўстве.

Рэзэрвы Расеі вырасьлі на \$173 млрд

Міжнародныя рэзэрвы Расеі ўзраслі за 2007 год з \$303,732 млрд да \$476,391 млрд. Пра гэта паведамляе Цэнтральны банк Расеі.

Зборная Англіі прыедзе 15 кастрычніка

У Заграбе трэнэры зборных Англіі, Андоры, Беларусі, Казахстану, Украіны,

СЬЦІСЛА

Харваты вызначылі календар адборачнага турніру да чэмпіянату сьвету 2010. 6 верасня беларусы згуляюць з Украінай у гасьцях, 10 верасня — з Андорай, 15 кастрычніка ў Менску — са зборнай Англіі. 1 красавіка 2009 г. матч са зборнай Казахстану, 6 чэрвеня — на сваім полі з Андорай. 19 жніўня 2009 г. — на сваім полі з Харватыяй, 5 верасня 2009 г. з Харватыяй у гасьцях. 9 верасня 2009 г. з Украінай на сваім полі, 10 кастрычніка дома з Казахстанам, 14 кастрычніка — у гасьцях з Англіяй. Пераможца трапляе на чэмпіянат, што пройдзе ў Паўднёвай Афрыцы, аўтаматычна, а лепшыя другія каманды сыдуцца ў стыкавых матчах.

Прага, Баку, Мадрыд, Рыё і Чыкага прэтэндуюць на Алімпіяду-2016

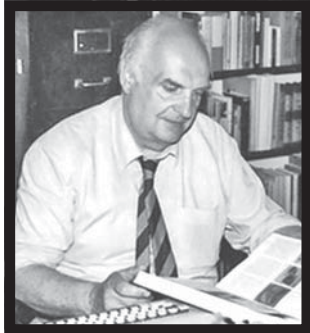
Міжнародны алімпійскі камітэт завяршыў прыём заявак на правядзеньне Летніх Алімпійскіх гульняў-2016. Прэтэндуюць сем гарадоў: Баку (Азэрбайджан), Доха (Катар), Мадрыд (Гішпанія), Прага (Чэхія), Рыё-дэ-Жанэйра (Бразылія), Чыкага (ЗША) і Токіё (Японія). Сталіца Алімпіяды будзе выбрана 2 кастрычніка 2009 году на паседжанні ў Капэнгагене.

Алімпіяда-2008 пройдзе ў Пэкіне, Гульні-2012 — у Лендане. Зімовыя алімпіяды 2010 і 2014 гадоў, адпаведна, у Ванквэры (Канада) і Сочы (Расея).

Фэрдынанд Нойрайтэр

31 снежня пасля раптоўнай хуткаечнай хваробы памёр аўстрыйскі перакладчык, актыўны папулярызатар беларускай культуры Фэрдынанд Нойрайтэр.

Фэрдынанд Нойрайтэр нарадзіўся 15 чэрвеня 1928 году ў Рызе, з 1937 году жыў ў Аўстрыі. У 1946 годзе скончыў клясычную гімназію. Вывучаў англійскую і раманскія мовы, а з канца 1950-х — польскую, беларускую, украінскую, актыўна цікавіўся кашубскай культурнай спадчынай. З 1959 па 1969 г. выкладаў «Культуру менш значных народаў Эўропы» ў Зальцбургскім народным вярчэрнім унівэрсытэце, які ўключаў у тым ліку курс гісторыі беларускай літаратуры. Асабліва сці беларускай мовы (аканьне, дзеканьне, цеканьне) Фэрдынанд Нойрайтэр тлумачыў сваім чытачам тады, калі сам яшчэ ня чуў ніводнага жывога беларускага слова!

У 1978 г. апублікаваў па-нямецку «Гісторыю кашубскай літаратуры» (у 1982 г. выйшла па-польску).

Быўшы на Беласточчыне ў пачатку 1980-х, пазнаёміўся з Сакратам Яновічам. У лістападзе 1981 г. беластоцкі тыднёвік «Ніва» надрукаваў інтэрвію з Ф. Нойрайтэрам Сакрата Яновіча. Пазьней аўстрыйскі навуковец наведваў Беларускую бібліятэку ў Лёндане.

Выдаў дапаможнік для нямецкамоўных студэнтаў «Беларуская анталогія: Хрэстаматыя па беларускай літаратуры (з нямецкімі

перакладамі)» (Мюнхэн, 1983), які ўключыў творы сарака беларускіх пісьменьнікаў XIX — XX стст. У дапаможніку беларуская літаратура была пададзена ў яе цэласці, без разьдзяленьня на савецкую і несавецкую (былі ўключаныя, напрыклад, творы Алесь Гаруна, Казіміра Свяяка, Натальі Арсеньевай, Ларысы Геніюш, Алесь Барскага, Сакрата Яновіча). Усяго ў анталогіі зьмешчаныя 78 перакладзеных Ф. Нойрайтэрам вершаў, 15 празаічных урыўкаў і чатыры фрагменты з драматычных твораў. Варта нагадаць, што гэтая праца рабілася ва ўмовах адсутнасці якога-небудзь паважнага беларуска-нямецкага слоўніка.

Апублікаваў некалькі артыкулаў пра Беларусь і беларускую культуру: «Янка Купала — паэт зь Беларусі», «Беларусь — папулярная Эўропы». Пераклаў на нямецкую мову раман

Ю. Попкі «Сьвеціць у тумане» (1985), працу Р. Астроўскага «Беларусь з X па XVI стагодзьдзе» (1986), прадмову да беларуска-нямецкага выданьня «Слова пра паход Ігараў» (1987), зборнік артыкулаў «Вытокі беларускай нацыі і культуры» (1988).

Ф. Нойрайтэр неаднойчы друкаваўся ў выданьнях Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў.

У апошнія гады жыцьця актыўна супрацоўнічаў зь беластоцкім выданьнем «Год беларускі — Annus Albaruthenicus».

Першае дачыненне да беларушчыны ў Ф. Нойрайтэра адбылося ў 1947 г., калі ён купіў у Вене маленькі «Беларускі моўны дапаможнік», выдадзены ў час вайны. З той пары аўстрыйскі навуковец прайшоў вялікі шлях.

Культурныя дзеячы Беларусі захаваюць найлепшы ўспамін пра вялікага сябра Беларусі Фэрдынанда Нойрайтэра.

Вечная памяць!

Сяргей Запрудзкі

Юры Шырокі

У мінулую пятніцу ён доўга і шумна, як заўжды — з жартамі, разьвітваўся з калегамі ў офісе інфармацыйнай кампаніі БелаПАН. Разьвітваўся на ўікэнд, зычыў усім весела сустрэць стары Новы год. Аказалася — разьвітаўся назаўсёды.

Раніцай у нядзелю ягонае цела «без відавочных пашкоджаньняў» знайшлі на вуліцы ў Смаргоні (у тыя мясьціны Юра выбраўся на выходныя вудзіць рыбу). Экспэртыза канстатавала «вострую сардэчную недастатковасьць».

Калі хтосьці сыходзіць

раптоўна, заўжды кажуць: ня верыцца... Тут — ня верыцца ў квадраце. Бо Юры Шырокі быў сапраўды шырокай натурай, увасабленьнем жыцьцярадаснасьці. Імпэт, зайздросная кантактнасьць ды пачуцьцё гумару намесьніка генэральнага дырэктара БелаПАНу ня толькі спрыялі мэнэджэрскім справам, але і стваралі ў калектыве нязмушаную атмасфэру, так неабходную, калі працуеш на суворым інфармацыйным канвэры. А ў вольную хвіліну Юра станавіўся азартным спартоўцам ці душою кампаніі.

Адным зь ягоных амп-

люа было перакладчыцкае. Юра, выдатна ведаючы ангельскую ды іншыя мовы, быў незаменны што да працы з замежнымі спажыўцамі інфармацыі.

Адначасна ён быў адным з тых, хто ствараў

пад дахам БелаПАНу асяродак жывой беларускай мовы.

Калі ў агенцыі нестала вольных пэраў, Юра тэрмінова закрываў гарачую тэматычную нішу ўласным матэрыялам.

Сваё кароткае жыцьцё — 36 гадоў — ён пражыў насьцяжана, плённа. Без залішняга палітычнага патасу, нязмушана ды ўсьмешліва шчыраваў на ніве незалежнай журналістыкі. І проста жыў напоўніцу, з надзвычайнай шчодрасьцю адрываючы іншых добрым настроём.

У Юр'я Шырокага засталася мноства сяброў. А таму застаецца доўгая і шчырая памяць пра сьветлага чалавека.

Аляксандар Класкоўскі

Анатомія рэгіянальнай мэдыцыны

Масавая галадоўка сухотнікаў у «Наваельні» агаліла праблему мэдычнага абслугоўвання ў правінцыі і правоў пацыента.

Раніцай 14 студзеня больш за 100 пацыентаў Рэспубліканскай тубэркулёзнай бальніцы «Наваельня» распачалі галадоўку. Па словах аднаго з хворых Сяргея Воранава, на сьняданак ня выйшла каля 150 хворых. Пацыенты незадаволеныя ўмовамі знаходжаньня ў бальніцы. «У палатах сыра і холадна — каля 14—15 градусаў вышэй за нуль, а таму даводзіцца спаць у вопратцы. Брудна — на першым паверсе сыцены чорныя, кормяць абы-як», — распавёў сп. Воранаў. Паводле яго, у душ хворых водзіць два разы на тыдзень, гарачая вада бывае тры разы на дзень па 15 хвілінаў — акурат тады, калі на кухні мыюць посуд. Да ўсяго, тэрыторыю бальніцы абнеслі трохмэтровым плотам, а на ўваходзе арганізавалі пост міліцыі: «Нас не выпускаюць у пасёлак набыць неабходныя рэчы, няма дзе гуляць, а мы, між іншага, знаходзімся тут добраахвотна».

Хворыя сабралі подпісы з патрабаваньнямі і перадалі іх галоўнаму ўрачу Мечыславу Доўгалю. Спадар Доўгаль пацьвердзіў інфармацыю пра галадоўку: «Так, пэўная частка пацыентаў сёньня адмовілася ісьці на сьняданак». Доктар паведаміў, што згодна з правіламі ўнутранага распарядку хворым забаронена пакадаць тэрыторыю бальніцы. «Гэта звязана са скаргамі мясцовага насельніцтва — было сабрана каля 500 подпісаў, і яшчэ зьбіраюць», — патлумачыў сп. Доўгаль. Паводле ягоных словаў, кіраўніцтва РТБ выконвае распараджэньне Міністэрства аховы здароўя, і кожна-

му пацыенту пры паступленьні на лячэньне паведамляецца пра гэтае абмежаваньне, і той падпісвае адпаведны дакумэнт.

«Астатнія іхныя нараканьні неабгрунтаваныя і выкліканыя толькі тым, што ім не даюць выходзіць за тэрыторыю», — кажа Мечыслаў Андрэвіч. Паводле ягоных словаў, у палатах тэмпература 18—20 градусаў, харчаваньне у межах нормы, на тэрыторыі бальніцы ўсталяваныя тэлефонныя апараты з выхадам на міжнародную сувязь, а таксама працуе камэрцыйны шапк, дзе можна купіць усё неабходнае. Сама бальніца месціцца ў хвойніку. «Але некаторым хочацца купіць цыгарэтаў, піва і віна ў горадзе», — зазначыў галоўчарч.

Увечары Сяргей Воранаў паведаміў, што галадоўшчыкі патрапілі ў няпростую сытуацыю: яны ня могуць доўга трымаць галадоўку, бо ў такім стане ім надзвычай шкодна прымаць лекі. А ў сваю чаргу адмова ад лекаў ёсьць парушэньнем лекавага працэсу, што можа пацягнуць за сабой перавод у лякарню зачыненага тыпу. Там сухотнікаў будуць лячыць прымусова. «Нас ужо палохаюць такім пераводам», — паведаміў ён. На вячэру, паводле вэрсіі хворых, выйшлі каля 20 чалавек — пацыенты з найбольш складанай формай захворваньня, а таксама жанчыны. З словаў галоўчарча, ужо на абедзе прысутнічала большасьць пацыентаў.

На наступны дзень С. Воранаў паведаміў, што з аб'ектыўных прычынаў гала-

доўка прыпыняецца. Ён падзяліўся ўражаньнямі ад ўчорашняга:

«Гэта была стыхійная акцыя, да якой мы не рыхтаваліся. Людзі трымаліся і трымаюцца добра, найбольш актыўныя заклікалі працягваць галадаць, але тут патрэбная салідарнасьць, бо як гэта — нехта будзе хадзіць у сталуюку, а нехта сядзець галодны ў палаче».

Тым ня менш, паводле словаў хворых, іхныя патрабаваньні, нягледзячы на абяцаньні галоўчарча Мечыслава Доўгалея, ня выкананыя — гарачай вады паранейшаму няма, у палатах холадна і сыра, як і ўчора.

Цяпер хворыя абмяркоўваюць наступныя свае дзеянні. Хворыя сьцьвярджаюць, што іх падтрымалі некаторыя прадстаўнікі персаналу бальніцы, у першую чаргу санітары. Падпісанты ліста вельмі спадзяюцца на розгалас іхнай акцыі ў СМІ. Інакш праблему закрывоць, перавёўшы нязгодных па іншых лякарнях, мяркуюць яны.

«Праз 5 дзён, калі нашыя патрабаваньні не выкануюць, мы адновім акцыю пратэсту ў выглядзе галадоўкі, ці ў іншай форме», — паведаміла ў аўторак пацыентка Наталля Рагалевіч. З словаў Н. Рагалевіч, 15 студзеня ў бальніцу наведаліся чыноўнікі. Хто яны і адкуль, хворым не казалі. «Прыехала дэлегацыя на «Вольва», іх сустрэў Доўгаль, галоўчарч, і павёў паказваць палаты», — распавядае спн. Рагалевіч. Чыноўнікаў адвялі

ў палаты, дзе знаходзіцца ляжачыя хворыя. Умовы там лепшыя, гаворыць арганізатарка галадоўкі, а тамтэйшыя пацыенты ўжо і гаварыць ня могуць, у іх нават подпісы ня бралі. Яе муж, які таксама лечыцца ў «Наваельні», запрасіў гасьцей у сваю палату, але тыя запрашэньне праігнаравалі. Затое хворым паведамлілі, што душ адчынены. Паводле сьведчаньняў людзей, вада была ледзьве цёплая: «Нам у такой вадзе нельга мыцца». Дый тую ваду адключылі, як толькі аўто зь візытантамі зьехала.

Варта адзначыць, што кіраўніцтва бальніцы на працягу галадоўкі ў «Наваельні» цьвердзіла, што большая частка кантынгенту РТБ — людзі, што маюць адкрытую форму захворваньня, былыя асуджаныя. Выказвалася думка, што арганізатарамі галадоўкі і сталі людзі з турэмным мінулым. Нібыта яны прымуслі астатніх падпісаць зварот, не патлумачыўшы як след яго сэнс. У сваю чаргу хворыя, што выйшлі на кантакт з прэсай, падкрэсьлівалі, што сярод пацыентаў шмат звычайных людзей, што лякуюцца тут гадамі і вымушаныя пакутаваць у надзвычай кепскіх умовах. Ускосна Мечыслаў Доўгаль прызнаў, што пабудаваная ў 1938 г. бальніца патрабуе рамонту. Старшыня пасялковага Савету Мікалай Мацюкевіч выказаў заклапочанасьць, што ў выпадку закрыцьця бальніцы працу страцяць 165 чалавек, пераважна жанчынаў.

Навіна пра падзеі ў «Наваельні» выклікала жывое абмеркаваньне ў Сеціве. У сваіх камэнтах чытачы паведамлялі пра падобныя сытуацыі ў іншых месцах — Горадні і нават Менску.

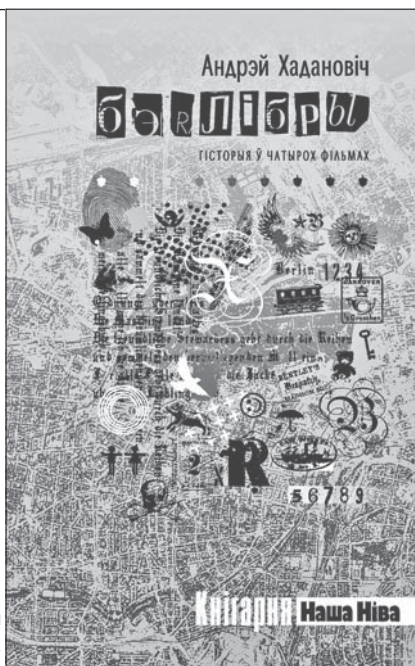
Сямён Печанко

Дзякуй

Л.К. зь Менскага раёну.
Вользе Б. са Столінскага раёну.
Івану М. з Маладэчанскага раёну.
Фёдару К. з Талачынскага раёну.
Сяргею Т. зь Лідзкага раёну.
Віталю Г. з Чачэрскага раёну.
Уладзімеру В. з Кобрынскага раёну.
С.І., Зьмітру П., Фёдару Ш., А.Б., Валер'ю Г. з Гомелю.
Л.С. з Горацкага раёну.
Уладзімеру М. з Гомельскага раёну.
Аляксандру С., Аляксандру С., Рыгору К. з Мазырскага раёну.
Аляксандру Р., Лідзіі А., М.Н., К.М., Л.А. з Баранавічаў.
Івану Х., Ігару Б. з Глыбоцкага раёну.
Сяргею К. са Слуцкага раёну.
Пятру Д. са Сьвіслацкага раёну.

Аркадзю К. зь Івацэвіцкага раёну.
Валер'ю С. зь Віцебску.
Уладзімеру Ц., Міхаілу Ш. зь Берасьця.
Васілю Л. з Аршанскага раёну.
Ірыне Д., Сафіі В., Алене А., Хрысьціне М., Валянціну К., А.С. з Горадні.
Юліі Е. з Наваградзкага раёну.
Кацярыне С. з Барысава.
Ніне А. з Клімавіцкага раёну.
І.П., В.А., У.Ш., Юр'ю Я., Алегу М., Віктару Дз., А.К., Віталю К., Уладзімеру Ш., Іне К., Вандзе К., Т.П., Рыгору Р., Мікалаю С., С.А., Юр'ю Л., Паўлу Н., К.М., Анатолю К., А.С., Раману М., Аляксандру М., Уладзімеру Г., Вячаславу С., Ю.Ф., Валер'ю Ш., М.Ж., В.П., К.П., Уладзімеру Г., А.К., Тацяне Я., А.Д., Алене М., Тацяне К., Багуславу У., Г.П., Аляксандру Ш., Аляксандру К., А.А., Ірыне Г., Тамары Л. зь Менску.

Новая кніга сэрыі «Кнігарня «Наша Ніва»

Андрэй Хадановіч.
 Бэрлібры:
 Гісторыя ў чатырох фільмах

Каб штотыдзень атрымліваць газэту,

дасылайце адрасы і грошы за газэту. Кошт на месяц — 8 тыс. рублёў.

1) Просім усіх ахвотных чытаць газэту паведамляць у Рэдакцыю свае адрасы і тэлефоны. Гэта можна зрабіць праз: тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32 (МТС), (029) 618-54-84, e-mail: dastauka@nn.by, паштовы адрас: а/с 537, 220050 Менск.

2) Просім у блянку банкаўскага паведамленьня ці паштовага пераказу дакладна і разборліва пазначаць адрас, у тым ліку паштовы індэкс і код пад'езду. Па пытаннях атрымання газэты пытайцеся Рамана.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ	ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828	
	МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764	
	Рахунак атрымальніка	3012 206 280 014
	Асабовы рахунак	
Касір	(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)	
	Від аплаты	
	За газэту "Наша Ніва"	
		Агулам
КВИТАНЦЫЯ	ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828	
	МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764	
	Рахунак атрымальніка	3012 206 280 014
	Асабовы рахунак	
	(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)	
	Від аплаты	
	За газэту "Наша Ніва"	
		Агулам
Касір	М.П.	

На глобу дня

«Горшым за камунізм можа быць толькі антыкамунізм». Зыходзячы з уласнага жыццёвага досведу, можна дапоўніць гэтую вядомую сэнтэнцыю яшчэ адной: горшым за цемрашальства можа быць толькі барацьба зь цемрашальствам. Піша Віталь Тарас.

...ad astra

Многія ў Беларусі, напэўна, ведаюць астролёга Паўла Глобу. Хаця б таму, што некалі ён абяцаў, быццам Аляксандру Лукашэнку яшчэ пры жыцці паставяць помнік удзячных суайчыннікаў, і што ў будучым ён узначаліць аб'яднаньне «славянскіх народаў». Праўда, у 1995 годзе той самы Глоба прадказаў, што праз 12 гадоў кіраўнік Беларусі сыдзе...

І хаця тэрмінаў жыцця першага прэзыдэнта РБ нікому ня дадзена ведаць, астролёг зь цягам часу стаў больш асьцярожным у выказваньнях. Так, выступаючы у прэдадзень 2008 году з чарговым прагнозам, Глоба гаварыў ужо не пра «адстаўку», а толькі пра магчымасьць «ціхай паўзучай змовы» супраць Лукашэнкі сёлета. Ну, а меркаванае «ўзьяднаньне» былых саюзных рэспублік астролёг урочыць не раней за 2014 год.

Што тычыцца сёлетняга году Пацукі, дык, калі верыць Глобу, ён будзе надзвычай спакойным. Ніякія прыродныя катаклізмы, катастрофы ці вайсковыя канфлікты ні ў Эўропе, ні сьвету ў цэлым не пагражаюць. Далей хоць і ўпадзе, але ня моцна. Пераможцам на прэзыдэнцкіх выбарах у Расеі будзе, хутчэй за ўсё, Мядзьведзеў. (Каб прадказаць гэта, праўда, ня трэба быць астролёгам.)

А вось што да стасункаў Масквы зь Беларусью ды іншымі краінамі СНД, тут Глоба праявіў пэўную, можна сказаць, сьмеласьць характару, бо ня выключыў, што гэтыя стасункі могуць часам набываць даволі напружаны характар.

Карацей кажучы, трэба добра адчуваць палітычную кан'юнктуру й дагаджаць жаданьням начальства — і праславіцца відушчым.

Паўла Глобу і астралёгію наагул не было б патрэбы тут згадваць, калі б ня дзьве тэлеперадачы, якія давялося паглядзець адразу пасля Новага году.

Адна зь іх — «Неверагодна, але факт», прайшла на беларускім канале «Лад». Пра якія толькі чуды й дзівосы, у тым ліку фантастычныя прадказаньні, не распавядалася ў гэтай перадачы! Толькі выглядае, што «Лад», які абяцаў і надалей знаёміць нас з падобнымі чудамі расейскай тэлевытворчасці, крыху спазьніўся.

У той самы дзень канал РТР паказаў тэлефільм: «Астралёгія: ахвяры зорнай мань». (Ці ня праўда, назва чымсьці нагадвае колішніх «Дзяцей мань» Азаронка?) У фільме ўсе астролёгі абвешчаныя бессаромнымі круцэлямі й падманшчыкамі, нават забойцамі, а ўсе астрапрагнозы разам з астралёгіяй — ці не галоўным злом у сучасным сьвеце. Але здзівіла ня гэта.

Самае дзіўнае палягае на тым, што да апошняга часу тэмы астралёгіі, экстрасэнсорыкі ды іншага роду зэтэрыкі не сыходзілі з тэлеэкранаў. Гэтыя тэмы забясьпечвалі высокі рэйтынг. Колькі экраннага часу было прысьвечана ў розныя часы Кашпіроўскаму, Чумаку, Лонга, Грабавому... Той самы Глоба працягвае рэгулярна даваць свае парады ў самых розных СМІ. І ўсё гэта не выклікала раней найменшае крытыкі з боку кіраўніцтва тэлеканалаў як у Расеі, гэтак і ў Беларусі.

«Чорная магія» і сьвятары

І вось цяпер — публічны сэанс выкрываньня «чорнай магіі». Прычым «выкрыцьцё»

атрымліваецца ня больш перканаўчым і «даказным», чым ранейшыя перадачы й фільмы на містычныя тэмы. Напрыклад, аўтары «Ахвяраў зорнай мань» заяўляюць, што ў 1990-я гады ў Фэдэральнай службе аховы прэзыдэнта Расеі было нейкае сакрэтнае ўпраўленьне «Х», якое наймала да сябе на працу астролёгаў. І ў доказ паказваюць інтэрвію з колішнім супрацоўнікам ФСА Георгіем Рагозіным. А наступным днём той заяўляе ў інтэрнэце, што ніколі такога ўпраўленьня не было, што сам ён не астролёг і што ўвогуле ягонае інтэрвію ў фільме вырванае стваральнікамі з кантэксту.

Як бы ні ставіцца да астралёгіі ці сучасных астролёгаў, варта задацца пытаньнем, якое сфармулявалі старажытныя рымляне: «quo profundis?» (Каму выгадна?)

Цяжка пазбавіцца ўражаньня, што гэты фільм — звычайная заказуха. Царква не жадае мірыцца з тым, што частка яе паствы выказвае цікавасьць да акультавых навукаў, асуджаных як «ерась». А самой царкве дзяржава, ня маючы нічога лепшага, пачынае адводзіць ролю «галоўнага ідэоляга». І, магчыма, у гэтым яшчэ не было нічога кепскага, калі б не прыходзілі на памяць мэтамарфозы, што адбываліся ў апошнія гады зь верай і «вернікамі» на нашых вачах.

Але спачатку яшчэ адзін сьвежы прыклад пранікненьня царкоўнай лексыкі ў сьвецкае жыцьцё. На інфармацыйным канале «Вести» днямі давялося пабачыць бягучы радок: «Прэзыдэнт Пуцін узяў удзел у асьвячэньні храма...». (Назву таго храма знарок апускаю.) Ня проста, заўважце, прысутнічаў на цырымоніі, але асабіста асьвячаў храм! Чаго тут больш — рэдактарскай неахайнасьці, падхалімажу перад першай асобай дзяржавы, ці прыніжэньня ролі царквы?

А ці ёсьць нармальнай практыкаю віншаваньне вернікаў з хрысьціянскім сьвятам у храме з вуснаў кіраўніка дзяржавы? А як сумясьціць дзяржаўную прапаганду «савецкага ладу жыцьця», калі пры «разьвітым сацыялізьме» ўсяго

толькі за наведаньне царкоўнай службы чалавек мог вылецець з партыі ці нават з працы? Як сумясыць сучаснае ўзьявічваньне Сталіна і КПСС з разбуранымі за савецкім часам храмамі, зьнішчанымі сьвятарамі ўсіх канфэсіяў?

І які сьняня прыклад падаюць вернікам царкоўныя срабахі, калі робяць выгляд, быццам нічога падобнага ў гісторыі не было, што заўсёды царква была «галоўным ідэолягам» дзяржавы і што жылі яны, так бы мовіць, душа ў душу?

Ня можа ня радаваць, калі ў наш час сьвятары праваслаўнай і каталіцкай канфэсіяў у Беларусі пачынаюць спаборнічаць паміж сабой у выкарыстаньні беларускай мовы. Прыемна, калі, напрыклад, патрыяршы экзарх Беларусі згадвае ў сваёй сьвяточнай казані Канстанціна Астроскага (праўда, не таго Астроскага, што разьбіў войска маскавітаў пад Воршай, але ягонага нашчадка — пераможцу Налівайкі). Але ці не вядзе празмернае і некрытычнае захапленне гэтымі фактамі таксама да зьмяшаньня рэлігійнай гісторыі з гісторыяй сьвецкай, да палітызацыі ролі царквы, чым грашыць сучасная дзяржава? Канстытуцыя Беларусі, нагадайма, аддзяляе царкву ад дзяржавы. І нічога ганейнага ў гэтым для вернікаў няма. Наадварот, адзеленасьць ад дзяржаўнай палітыкі, тым больш ад палітычнай кан'юнктуры, думаецца, і дазваляла царкве захоўваць у сучасным грамадстве свой твар і свой аўтарытэт.

Праз 40 мільёнаў гадоў

Зразумела, тут не вядзецца гаворка пра пастулаты веры ці пачуцьці вернікаў. Свабода сумленьня, як быццам, не падлягае дыскусіі. Але мы бачым у наш час нешта зусім ншае.

Летась, як мы памятаем, група расейскіх акадэмікаў выступіла супраць абавязковага выкладаньня Закону Божага ў малодшых класах агульнаадукацыйнай школы. Зразумела, навукоўцы выступалі ня супраць праваслаўнай веры і рэлігіі як такіх, але супраць прапаганды прымітыўных ідэяў крэацыянізму, якому пярэчыць навуковая тэорыя дарвінізму. Судовая справа, узбуджаная некалі праз пратэст школьніцы супраць Дарвіна, падалася спачатку анэkdотам. Але вельмі хутка выявілася, што навуковыя тэорыі, у тым ліку тэорыя эвалюцыі, цяпер не ў пашане.

Парадаксьнальным чынам усё паўтараецца, як у дурной бясконцасьці. Некалі царква зацята выступала супраць навукі (супраць Галілея, супраць Джардана Бруна, называючы іх ерэтыкамі), потым царкву пачнуць называць «опіюмам народу», выкрываючы яе «цёмрашальства» з дапамогай навуковага камунізму. Дасталася за савецкай уладай шмат якім зьявам навуковага і ненавуковага кшталту — у іх ліку кібэрнэтыка і псыхааналіз, тэорыя Вярнадзкага і адкрыцьці Аляксандра Чыжэўскага, тэлекінэз, парапсыхалёгія, астралёгія. Зразумела, ня варта ставіць усе гэтыя зьявы на адну дошку. Але варта памятаць, што

многія савецкія навукоўцы ў розны час спрычыніліся да разгрому самых розных «ілжэнавукаў» і рэвізіяніцкіх плыняў — з пазыцыяў гістарычнага матэрыялізму, зразумела, які лічыўся адзіна слушнаю тэорыяй.

Ці не таму ня вераць цяпер акадэмікам, што яны па-ранейшаму ўпэўненыя — іхны погляд на рэчы адзіна правільны. Ці не таму ня вераць часам і царкоўнікам, што іхны погляд на рэчы, па сутнасьці, такі самы, толькі яшчэ й залежыць ад указаньняў улады. Улады, прадстаўнікі якой яшчэ нядаўна дружна спавядалі атэізм, а сьняня гуртам стаяць у храмах са сьвечкамі.

А што тычыцца астралёгіі...

Мабыць, вера ў яе тлумачыцца кароткім тэрмінам нашага жыцьця і абмежаванасьцю чалавечай фантазіі?

Вось нядаўняе паведамленьне. «Наша Галяктыка сутыкнецца з агромністым воблакам газу. Сутыкненьне, якое чакаецца праз 40 мільёнаў гадоў, запаліць тысячы новых масіўных зорак... Воблака рухаецца з хуткасьцю каля 250 кілямэтраў за сэкунду. У дыск Малочнага Шляху (нашай Галяктыкі) ён павінен урэзацца пад вуглом прыкладна 45 градусаў. Вадароду, які ўтрымліваецца ў воблаку, хопіць на ўтварэньне прыкладна мільёна зорак кшталту нашага Сонца».

Гэтая навіна, здольная захапіць дух дасьледчыка, чамусьці ня выклікала ў большасьці людзей абсалютна ніякіх эмоцыяў.

з ь б я р ы « К н і г а р н ю « Н а ш а Н і в а »

Артур Клінаў.
Малая
падарожная
кніжка па
Горадзе Сонца.
Раман

Ева Вержнавец.
Шлях
дробнай
сволачы.
Апавяданьні

Валянцін Тарас.
На высьпе
ўспамінаў.
Мэмуары

шукайце ў кнігарнях і ў незалежных распаўсюднікаў

Фармаваньне галавы

За апошнія 15 гадоў беларуская эліта сталася «дзвюхгаловай», у адрозьненне ад той жа расейскай — маналітнай, як імперскі скіпэтар. Аднак «цела» ў дзвюхгаловай беларускай эліты застаецца адно, і ёсць падставы казаць, што ў Беларусі ўсё толькі пачынаецца. Піша Васіль Аўраменка.

Можна паспрачацца, хто першасны — народ ці эліта, — але на пэўным этапе роля эліты становіцца вызначальнай. Народ стварае эліту, а эліта нараджае нацыю. «Галава» (эліта) у дадзеным выпадку важнейшая ці, прынамсі, вышэйшая, бо яна стварае нацыянальныя стэрэатыпы, агучвае жаданні, фармулюе ідэі і ставіць задачы, якія пасля прымае «народнае цела». Дык вось, з «галавой» у беларусаў ёсць пэўныя праблемы.

3 галавою праблемы

У апошнія 20 год фармаванне беларускай эліты (з пачатку 1990-х празванай «апазыцыяй»), якая заявіла пра свае правы на «цела» і ўсхвадоміла сябе як спадкаеміцу ранейшых спроб беларускага ўсталявання, ішло актыўна. Аднак галоўнай яе хібай засталася «адарванасць» ад таго неідэальнага народу, які, як стала зразумела, быў і не зусім талерантны, і не зусім дэмакратычны, і нават не настолькі ўжо і беларускі. Тое, што яна была «страшэнна далёкай» ад народу, ці, прынамсі, большай часткі яго, было заканамерна, бо напачатку 1990-х ані мова, ані дэмакратыя, ані беларуская самастойнасць, ані вяртанне ў Эўропу

МАЛЮНАК СЯРГЕЯ ХАРЭЎСКАГА

не былі галоўнымі ды безумоўнымі жаданнямі большасці позьнесавецкіх беларусаў. Мэйнстрым народных чаканняў кіраваўся ў процілеглы бок — да савецкай «стабільнасці». Той, хто паплыў па гэтай плыні, і стаў валадаром «цела».

Эліта-апазыцыя працягвала гадамі таптацца на сваім дэмакратычным лапіку, адстойваючы яго, і, трэба заўважыць, не дарма. Яна нібыта чакала асноўную масу, той самы народ, які паціху падцягваўся да забеглай наперад «галавы».

Дзеля справядлівасці трэба сказаць, што гэтымі ж гадамі высьпявала яшчэ адна эліта — уладна-бюракратычная, якая таксама мела свае інтарэсы, напачатку антаганістычныя апазыцыйным. Такім чынам, беларуская эліта сталася «дзвюхгаловай», у адрозьненне ад

той жа расейскай — маналітнай, як імперскі скіпэтар. Аднак «цела» ў дзвюхгаловай беларускай эліты заставалася адно, у адрозьненне, напрыклад, ад Украіны, дзе ёсць яшчэ і два «народы». Канвэргенцыя, а ў перспэктыве зьяднаньне беларускай эліты, справа не такая ўжо і фантастычная, а паводле часу можа аказацца хутчэйшай, чым зьяднаньне тых жа заходне-ўсходнеўкраінскага «народу».

Пункты канвэргенцыі

Галоўны пункт канфрантацыі можна лічыць пераададеным — мэтазгоднасць палітычнай незалежнасці Беларусі не выклікае сумненняў ні ў кога.

На чарзе — эканамічная самастойнасць, пазбаўленая расейскіх энэргетычных падпор. Пацыцыя

ўлады і яе апанэнтаў тут таксама паволі збліжаецца. Розьніца, бадай, толькі ў тым, што апазыцыя атрымала свае перакананьні апрыйёры, зыходзячы з прынцыпаў абсалютнай каштоўнасьці нацыянальнага сувэрэнітэту і рынкавай эканомікі, а ўлада прыходзіць да тых жа высноваў шляхам атрымання гузакоў ад усходняга суседа, праз прымітыўны эканамічны разьлік і адстойваньне сваіх інтарэсаў. У гэтым сэнсе яна разам з народам праходзіць шлях ад гвалтоўна-камуністычнага ідэалізму да ўнівэрсальнага капіталістычнага прагматызму.

Пункты разыходжаньня

Але да поўнага кансэнсусу яшчэ далёка, бо такое пытаньне, як зьме-на формы палітычнай сыстэмы на дэмакратычную, пакуль нават не абмяркоўваецца. А гэта, бадай, галоўны вузел супрацьстаяньня дзьвюх элітных «галоваў», пасьля разьвязваньня якога ўсё астатняе будзе справай тэхнікі. Нават такая папулісцкая задача, як шлях у ЭС, становіцца не самамэтаю, а пабочным вынікам дэмакратызацыі грамадства, рэструктурызацыі эканомікі, рэформы выбарчага заканадаўства, абароны правоў уласнасьці.

Па вялікім рахунку, беларуская раздвоенасьць ёсьць праблемай ня толькі сёньняшняй эліты, але практычнай нашых старых праблем і 200, і 700-гадовай даўніны. Напэўна, гэта наша гістарычная наканавацьць — водападзел цывілізацый.

З гэтым падзелам звязаная і адна з самых складаных і доўгатэрміновых праблемаў нацыянальнага будаўніцтва — пытаньне мовы.

Зноў пра мову

Мова быццам бы ёсьць, і ў той жа час сустрэць яе ў чыстым выглядзе ў штодзённым жыцьці — даволі цяжка. Як быццам бы адкрытых ворагаў у яе няма (і тыя часта прыкрываюцца «авечымі скурамі»), але ж і абаронцы малапрыкметныя ў гэтым самым ландшафце. Канечне, мова — толькі вяршыня айсбэрга, за ёй цягнуцца гісторыя, мастацтва, палітыка ды іншыя складнікі тоеснасьці. Нацыянальная нявызначанасьць і мэнтальная раздвоенасьць ёсьць галоўнай праблемай беларусаў. Ідэйны водападзел праходзіць

тут не геаграфічна, а праз кожнага з нас, праз нашы душы і розумы. Сацыялягі адзначаюць, што беларусы аднолькава цягнуцца і да Расеі, і да ЭС, пачуваюцца адначасова і эўрапейцамі, і постсаветамі.

Ківаць гісторыі, а разам зь ім і сымпатыі беларусаў, нягледзячы на прарасейскую рыторыку ўладаў, у апошнія гады ўсё больш схіляецца да Эўропы, але крытычная кропка пакуль не пярэйдзеная. У гэтым сэнсе аўтарытарная ўлада ў Беларусі мае функцыянальнае прызначэньне: яна хавае пад сваім ярмом раздвоенасьць беларускай душы, не дае выйсьці вонкі жорсткаму размежаваньню на праходную і прарасейскую партыі. Пры дэмакратычных умовах ня выключана, што

Канвэргенцыя, а ў пэрспэктыве зьяднаньне беларускай эліты, справа не такая ўжо і фантастычная.

прарасейская і расейскамоўная плыні перамаглі б эўрапейскую і беларускамоўную. Аўтарытарны ж этап дае фору нацыянальным сілам, пад яго покрывам ёсьць магчымасьць для эўрапейскага і беларускамоўнага рэваншу. Гэты шанец і трэба скарыстаць напоўніцу ў апошнія гады, што засталіся сёньняшняму рэжыму.

Цяперашняя ўлада не такая адзначаная. Яе трансфармацыя абумоўленая ня толькі прыцягненьнем заходняга і ўсходняга цывілізацыйных «магнітаў», барацьбой камуністычных ілюзіяў і капіталістычнага практыцызму, але і ўласна беларускім мэнтальным досьведам. Адвечная прыхільнасьць беларуса да сваёй хаты знаходзіць разуменьне ўладаў, якія спрыяюць спажывецкаму буму. Беларусы кінуліся ставіць шклопакеты, рабіць эўрарамонты, рэканструяваць дамы, дачы, набываць кватэры, адным словам, скіравалі сваю энэргію ў спажывецкае рэчышча. Актывісты палітычных рухаў 1990-х наракаюць на сёньняшні мэрантылізм нават былых папличнікаў, ня кажучы ўжо пра «электратат». Дарэчы, слову «электратат», якое набыло пасьля 1994—95 гадоў адмоўнае значэньне, апошнім

часам вяртаецца яго першапачатковае нэўтральнае значэньне. Ці ня ёсьць гэта прыкметай пераадоленай «крыўды» на «народ» і набліжэньнем да яго надзённых патрэбаў? Як бы там ні было, але прыватна-эканамічныя інтарэсы ў бліжэйшы час будуць першымі ў пераліку каштоўнасьцяў большасьці выбарцаў.

Ідэалёгія, дэмакратыя, мова, геапалітыка — знаходзяцца на ўскрайку грамадзкай увагі і ня могуць быць стрыжнем палітычных праграм. Гэта ня значыць, што пра іх ня трэба казаць і думаць. Наадварот, яны павінны быць пад увагай аналітыкаў і спэцыялістаў, а ўмацаваньне мовы павінна быць агульнанацыянальным прыярытэтам. Чым больш сёньня будзе ня проста сымпатыкаў, а носьбітаў беларускай мовы ў прыватным жыцьці, тым больш шанцаў у яе стаць дамінантнай пасьля сканчэньня аўтарытарнай эпохі і выхаду на грамадзка-палітычную арэну.

Дылема старая — паставіць на першае месца малапапулярныя пытаньні (мова, палітычныя свабоды, уступленьне ў НАТО) або шукаць больш рэзанансныя кропкі (разьбюрачваньне, падтрымка малога бізнэсу, моладзі і сям'і, гарантыі пэнсіянэрам) і тым пашырыць сваю сацыяльную базу? Для большасьці палітыкаў другі шлях здаецца больш прывабным, але на самай справе вельмі важная найперш шчырасць, пасьлядоўнасьць і прыцыповасьць у адстойваньні сваёй пазыцыі. Пытаньне моўнай трансфармацыі беларускага грамадства ня трэба драматызаваць, а тым больш абяцаць хуткія рэвалюцыйна перавароты, але абмяркоўваць яго і галоўнае працаваць на рэалізацыю — будзённа, ціха і ўпарта — проста неабходна. Беларус паводле свайго характару цэніць працу асьцярожную, грунтоўную, доўгатэрміновую.

Гістарычны досьвед падказвае, што мы будзем жыць яшчэ доўга, цікава і... няпроста. Хто скажаў, што беларускія «хістаньні» ўжо скончыліся? Усё толькі пачынаецца — і пошук раўнавагі між Усходам і Захадам, і заваёва свайго месца ў глябалізаваным сьвеце, і проста адбудова беларусамі дому — кожным свайго і ўсімі — нашага агульнага.

Марілёў

Пятніца заўтра будзе, і...

Падазроныя пчолы й Цудоўны Пых.

Вы ніколі ня думалі, адкуль узялося прозвішча Міхневіч? Што, дзесяць чыталі, чулі або бачылі, але ня памятаеце дакладна, дзе? А ці былі вы ў стоадсоткавым лесе? Былі? То адгуль. Ёсць у тым лесе шыльда, на якой гэтае прозвішча напісана, і жыве пад ім Вінцу... прабачце, Ённі Важны... не, так вы не здагадаецеся. Жыве пад гэтым прозвішчам Віня Пых.

Што, не даеце мне веры? Вось як цяперашні час сапсаваў людзей. Скажы ім, што мядзьведзкія клічуць Пых, і што імя гэтае паходзіць ад таго, што ён часцяком *пыхкаў*, і пры тым ня меў ніякага дачынення да раста- і іншых манаў — табе не павераць. А дарэмна, бо так яно і было. Вунь, спытайцеся ў Давераных Асобаў Важнага Пу — яны пацвердзяць!

Мне, нажал, не пашэныціла чытаць Віню Пыха на яго роднай мове — ангельскай. Гаманілі мы з ім дагэтуль толькі праз расейскамоўнага перакладчыка. І хоць гэты перакладчык быў вельмі добры, але ж ведаем мы іх... Там прыдумуюць ад сябе, там прыўрасяць, там змоўчаць... Няма ім веры. Але ж варта Пыху было стрэцца з тымі-сімі беларускамі (вой, абмыліўся, замест *беларусамі* як напісалася, але ж праўда заўжды вылезе), дык ён падвучыў нашу мову — ды пачаў размаўляць на ёй, як на роднай. Вось дык кемлівае мядзьведзьятка (а Крыштусь Родзька казаў, што ня вельмі)!

Чакайце. Вы што, ня ведаеце, хто такі Крыштусь Родзька? А Кенга, а Свяжкі і Знаёмцы Трусу? Вой, то вы толькі мультык глядзелі. І на кніжку

Мілн А. Віня-Пых.
Пераклад
з ангельскай
Віталь Воранаў.
— Познань:
«Белы крумкач»,
2007. — 128 с.

вам наракаць няма чаго. Бо нават таленавіты савецкі мультык ня здолее перадаць увесь яе цудоўны досьціп. Таму, каб брацца за яе пераклад, трэба быць вельмі дасьціпным (а да таго ж вельмі апантаным) чалавекам. І трэба вельмі добра разумець, што Маленькае Някемлівае Мядзьведзьятка можа, забыўшыся, уживаць некаторыя словы з яго роднай ангельскай мовы, а таксама казаць так, як казалі ягоныя прамядзьведзі з Гарадзеншчыны ці Берасьцейшчыны, дзе якраз нямала сто і нават болей адсоткавых лясоў. Відавочна, адгэтуль вядуцца й *прапарсюкі* Маленькага Парасяткі, у тым ліку ягоны прапарсюк *Уваходзік Неўпаўнаважаным* (расейская мянушка Парасятка «Лыч» у нашай кніжцы не прыжылася). Вы не паверыце, але й нават у Восьліка Іа могуць быць ліцьвінскія альбо крывіцкія карані — чаму ж начай ён сыпявае «Го-го-го, каза, го-го, шэрая»?

Цікава, што ў гэтым годзе Віня-Пых завітаў і ва Ўкраіну, дзе ён немаведама чаму назваўся «Віні-Пух і всі-всі-всі». У дадатак там ён чамусьці абраў сабе тоўстую чырвоную вокладку. Беларускі Пых мае шмат лепшы густ — і

вокладка, і кніжка зроблены шляхетна і прыгожа, нават у чымсьці пшпчотна. Дрэнна толькі, што выдавацца ён мусіў у Варшаве — але колькі нам да тое Варшавы?! Галоўнае, што Віня цьвёрда вырашыў, што беларускі — народ найлепшы ў сьвеце (вой, ізноў абмылка — ня там працяжнік паставіў!).

Яшчэ колькі гадоў таму быць бацькамі беларускамоўнага дзіцянятка было, мусіць, трохкі цяжэй, чым цяпер. Бо толькі нядаўна мы пабачылі Карлсана-З-Даху (мне, праўда, гэты карлсан не падабаецца — шкоднік ён!), Ферду-Мураша ды Віню-Пыха, а да таго ж яшчэ шмат цудоўных кніжак для дзетак — «Мах і Шэбастава вандруюць па сьвеце», «Жабка і чужынец» і, нарэшце, «Добрыя вершы: побач з намі на зямлі». Прабачце, калі не прыгадаў што. А вось калі да гэтай шанунай Кумпаніі далучыцца сям'я Мумі-Троляў, то можа навогул не турбавацца наконт сучасных беларускамоўных дзіцянятак.

Прыватна для мяне Віня-Пых — галоўная падзея ў беларускамоўнай дзіцячай (і, вядома, дарослай) літаратуры мінулага году. Я ня згодны, што гэтая кніжка — для калекцыянераў. Я згодны, што яе трэ было б трохкі дапрацаваць. Некаторыя вершы ў Барыса Заходэра мне спадабаліся больш, чым у Віталія Воранава, іншыя ў Віталія атрымаліся бліскуча (*У завею ці пад градам / Суну лату ў мёд — і рады!*). Але ж ні гэта, ні некаторыя вычварэнствы з мовай (бо як без іх у Віні-Пыху?) ні ў якім разе не сапсавалі кніжку. Як на мой ўласны густ, то й другая частка мусіць быць не менш *ласым* кавалачкам. А яна быць мусіць, бо Віня пабаяцаў ужо больш не знікаць — надта ж тутака пчолы працавітыя вядуцца!

Аляксандар Чубрык

СЬЦІСЛА

100 гадоў Азгуру

Да юбілею скульптара ў Нацыянальнай бібліятэцы адкрылася экспазыцыя, у якую ўвайшло каля 200 дакумэнтаў. Сярод іх — альбомы, фатаграфіі, рэпрадукцыі, а таксама экспанаты з Мэмарыяльнага музэю Азгура.

Гісторыя Беларусі ў старых паштоўках

Вынікам доўгай працы філякартыста Ўладзіміра Ліхадзедава і газэты «Советская Белоруссия» стала выданьне кнігі «Ў пошуках страчанага: гісторыя Беларусі ў старых паштоўках». Гэта якасны фатаграфічны альбом, дзе сабраныя старыя краявіды розных гарадоў. Завяршае кнігу разьдзел

«Беларускія вобразы», дзе сабраны паштоўкі з партрэтамі людзей. Тыраж кнігі 3000 экз. Перадмову напісаў Павал Якубовіч, а пасьлямову — прафэсар Адам Мальдзіс.

Па радзівілаўскіх лёхах пойдучь экскурсіі

Летась навукоўцы шукалі падземныя камунікацыі, апісаньня з дакумэнтах пра

Нясьвіскі замак. І ёсць вынік: у адным з хадоў знойдзеныя рэшткі старадаўняй зброі, а таксама гарматы. Адзін з ачышчаных лёхаў будзе ўключаны ў турыстычныя маршруты па Нясьвіжы. Гэты ход выводзіць наведнікаў з замку на баявую пляцоўку.

Ул.інф.; БЕЛТА, «Звязда», радыё «Свабода»

Істотнасьць адсутнасьці ці адсутнасьць істотнасьці?

Гэтую кнігу мне параіў чалавек з бездакорным літаратурным густам — Сяргей Кандраценка, вярстальнік «Нашай Нівы» і выдавецтва «Логвінаў». «Гэта найлепшае, што ёсьць у сучаснай беларускай літаратуры, — заўважыў ён. — Атрымаеце асалоду».

Я пачала чытаць па дарозе дамоў — у маршрутцы. На старонцы 15 пазванілі з «Польскага радыё для Беларусі», каб задаць пытаньні наконт кніжнага рэйтынгу «НН». На пытаньне: «Значыць, беларуская літаратура разьвіваецца і запатрабаваная?» — я доўга і

з энтузіязмам, выклікаючы зацікаўленасьць пасажыраў, талкавала, што *такі так*, і захоплена расказвала пра выдатную кнігу Бахарэвіча — пад такім уражаньнем ад яе знаходзілася па прачытаньні 15 старонак.

Але па прачытаньні кнігі палкам зразумела, што ўражаньні ад яе дваістыя.

Стылёва кніга напісана выдатна. Калі я хацела падабраць цытаты, якія б ілюстравалі сьвежасьць мовы, нечаканасьць думак і вобразаў, то злавіла сабе на тым, што тады можна браць любы сказ — ці чытаваць усю кнігу ад пачатку

да канца. Штампы тут адсутнічаюць палкам.

Але... нечага ў гэксце не стае. Падкрэсьлю: не стае менавіта мне — і, магчыма, не будзе ставаць іншым чытачам падобнага складу. Я не зразумела погляду аўтара на свѣт. Падалося, у ім адсутнічае любоў, дабрывія — а для мяне гэта істотна ў літаратуры. Няўжо свѣт сапраўды такі — без іх? Кніга пра чалавека адсутнага ў сьвеце, дзе адсутнічаюць сутнасныя паняткі? Ці проста сілы майго розуму, жыцьцёвага досведу не стае, каб «расчытаць» сапраўдную

Бахарэвіч Альгэрд.
Проклятыя госяці сталіцы. — Менск: Логвінаў, 2008. — 228 с.

задуму аўтара?

Проза Бахарэвіча падалася падобнай на прозу Эльфрыды Елінэк, Нобэлеўскай ляўрэаткі.

НБ

Маладая, маладая, а чатыры дыскі мае

У лютым адбудзецца прэзэнтацыя чацьвёртага альбому беларускай бардэсы Тацяны Беланогай «Двукроп'е». Кружэлка стала вынікам году. Магчымасьць зрабіць альбом з дапамогай прафэсійнага барда атрымала дзякуючы сваёй перамозе ў Міжнародным фэстывалі бардаў «OPPA 2006» (Польшча).

Тацяна Беланогая скончыла прыродазнаўчы факультэт БДПУ. Там на студэнцкім фэстывалі песьні і паэзіі «Зоркі над Менскам» упершыню прагучалі песьні, якія яна дагэтуль «нікому ніколі не паказвала». Гэты выступ

Тацяна называе паваротнай падзеяй у сваім жыцьці. Тое, што аўдыторыя прыняла і зразумела яе творчасць, надало 18-гадовай дзяўчыне сілаў, каб рухацца далей. А там яе чакала знаёмства зь вядомым беларускім бардам Алесем Камоцкім і выступы на «вялікай сцэне». У 2004 годзе Тацяна Беланогая стала ляўрэатам фэстывалу «Бардаўская восень», у 2005 — атрымала перамогу ў конкурсе «Зоркі Маладэчна».

Тры першыя альбомы Беланогай («Там, дзе мы» (2004), «Пабачыць свѣт» (2006), «Система координат» (2007)) былі зробленыя ў

ІГАР КРАШЭЎСКІ

сапраўды «спартанскіх» умовах. Часам нават даводзілася сьпяваць песьні «проста на кухні, у пераматаны скотчам мікрафон».

Перамога ў «OPPA 2006» дала магчымасьць Т.Беланогай запісаць свой матэрыял у спрыяльных умовах, з удзелам прафэсійных музыкаў (бубнач, скрыпач, вялянчэлістка, флейтыст, гітарыст).

«Двукроп'е» — альбом пра каханьне. У ім аўтарка адышла ад сацыяльнай тэматыкі.

Пігтайцеся альбом у дыскарыях, а таксама тэл. (029) 649-08-88 і e-mail: w1979@tut.by

Дар'я Гарошка

НОВЫЯ КНІГІ

Ад палеаліту да Інтэрнэту

Харэўскі, С.
Гісторыя мастацтва і дойлідства Беларусі / С.В. Харэўскі — Вільня: ЭГУ, 2007. — 240 с., іл.

Падручнік уяўляе сабой панараму разьвіцьця мастацтва і дойлідства Беларусі ад старажытнасьці да канца ХХ ст. Аўтар прапануе арыгінальную клясыфікацыю беларускай мастацкай культуры. Упершыню ў беларускім мастацтвазнаў-

стве прадстаўлена гісторыя мастацкай фатаграфіі, клясыфікаваньня архітэктура і мастацтва Заходняй Беларусі і эміграцыі. Прапануецца студэнтам унівэрсытэтаў, а таксама ўсім, хто цікавіцца мастацкай культурай.

Гістарычна дакладная камэдыя

Аўгуст у ролі Ромула

Заля насамрэч была поўная. Адчувалася, што прыйшлі не прыгнаньня воляю ідэоляга навучэнцы ПТВ і не жаўнерыкі, якім папросту няма дзе прытуліцца ў чаканьні канца званьня. Людзі прыйшлі ў тэатар. І гэтым разам — пачакаем наступнага — тэатар іх не падмануў. Піша **Аляксандар Фядута**.

Дванаццатага студзеня ў Купалаўскім ішоў «Ромул Вялікі».

Такога імператара ў Рыме не было. Яго прыдумаў Фрыдрых Дзюрэнмат, п'есу якога перастварыў па-беларуску Мікола Матукоўскі. У інтэрпрэтацыі Матукоўскага, акрамя Дзюрэнмата, пазнаваліся радкі Булгакава, Талстога і артыкулаў «прапраба перабудовы» Аляксандра Якаўлева, што, імаверна, мусіла зрабіць п'есу крыху бліжэйшай да постсавецкага глядача.

На сцэне не адбываецца нічога экстраардынарнага. Проста руйнуецца імперыя. Рымская імперыя, як заяўленая ў тэксьце. І імператар Ромул, што справядліва адчувае сябе апошнім імператарам Рыму, нічога ня робіць, каб прадухіліць гэтую ўсясьветную катастрофу. Ён спакойна гадуе курак, есьць зьнесеныя імі яйкі і гутарыць з роднымі і прыдворнымі, што марна ўгаворва-

юць яго зрабіць ХАЦЯ Б ШТО-НЕ-БУДЗЬ!

Аўтар спадзяецца, што рэдакцыя дазволіць яму пакінуць у гэтай рэцэнзіі і буйны шрыфт, і выклічнікі. Бо ўгаворы прыдворных такія ж бессэнсоўныя, як і вылучаная аўтарам фраза. Праўда, бессэнсоўнасьці спробаў супрацьстаяньня ходу Гісторыі не адчувае ніхто, акрамя самога Ромула. Гэты немалады чалавек з сялянскімі рысамі твару і барадой, нязграбны, з мяшккамі пад вачыма, на якім абшарпаны залаты вянец выглядае зусім ужо недарэчна, разумее асуджанасьць сьвету, у якім жыве, і ня хоча працягваць яго існаваньне. Наадварот — ён сваёй бяздзейнасьцю нават спрабуе наблізіць яго заканчэньне.

У Дзюрэнмата ёсьць падзагаловак: «Гістарычна недакладная камэдыя». Увесь асяродак Ромула — ягоная жонка Юлія (Ала Ельяшэвіч), дачка Рэя (Кацярына Яворская), міністры і высокапастаўлены госьць і калега — імператар Усходняй Рымскай імперыі Зянон, што страціў свой трон (Мікола Кірычэнка) — грае гістарычна дакладную трагедыю. Яны выразна прадчуваюць уласную згубу — якая, зразумела, адбудзецца за сцэнай, у момант іхных уцёкаў ад лёсу. І толькі Ромул — Аўгуст Мілаванаў — грае камэдыю, прычым не гістарычную, а побытавую. У ягоным выкананьні імператар — гэта жаўнер, што даслужыўся да найвышэй-

шага званьня, але застаўся селянінам і ціха ненавідзіць усіх тых, з кім яму цяпер даводзіцца жыць і працаваць. Ён таму і ня хоча выраतोўваць імперыю, таму што імперыя — і ўлада сама па сабе — асацыюецца для яго з нечым ненавісным і агідным. З забойствамі людзей, напрыклад.

Любоў рэжысэра Валера Раеўскага да, так бы мовіць, «слупавых мізансцэнаў», у дадзеным выпадку абсалютна дарэчная. Героі рухаюцца мала. Куды бегчы? Ніякія ўцёкі не папярэдыць непазьбежнага краху. Гэта час імчыць — а ім наканавана бяздзейнічаць. Але Ромул (Мілаванаў) расслабіўся і атрымлівае ад гэтай бяздзейнасьці маральнае задавальненьне. Астатнім гэтага ня дадзена.

Зрэшты, ня ўсім. Двух служак з імёнамі Ахіл і Пірам, якія шмат гавораць адукаванаму глядачу, граюць Аляксандар Падабед і Генадзь Аўсяньнікаў. Аддзяліўшыся ад сьцэнаў, на фоне якіх спачатку абодва старыя амаль не заўважныя, яны спакойна назіраюць за ўсім тым, што адбываецца. Абодва слугуюць ужо ня першаму імператару. І абодва сыдуць ад яго, калі скончыцца залатое лісьце ў вянцы, якім Ромул плаціць ім заробак. Сыдуць, каб пісаць мэмуары.

А ўсё дашчэнтку рассыпаецца, як рассыпаецца ў канцы гіпсавы бюст заснавальніка Рыму — Ромула (цудоўная знаходка пастаноўшчыка Раеўскага і сцэнографа Барыса Гер-

лавана, якога, карыстаючыся выпадкам, мы віншуем зь нядаўнім юбілеем). І ў мэмуарах гэта, пэўна, знойдзе сваё месца.

Спэтакль быў пастаўлены ў 1996 годзе. Імаверна, так Валер Раеўскі адзначаў пяцігадовую гадавіну крушэння савецкай імперыі. Праўда, супала тады гэтая пастаноўка і з канстытуцыйным крызісам у нашай краіне — не імперыі, але ў такой невялікай паўканстытуцыйнай манархіі. Некаторыя тыпы былі вельмі нават пазнавальнымі. Скажам, у Зяноне Ісаўрыйскім (Мікола Кірычэнка), вочы ў якога ўвесь час вырачаныя, можна лёгка пазнаць Сямёна Шарэцкага — няхай без густой шавялюры нашага тагачаснага сьпікера, які гэтак жа лёгка ўпусьціў сваю ўласную ўладу.

Ромул-Мілаванаў улады не ўпусьціў. Я бачыў і іншага Ромула — у цудоўным выкананьні Анатоля Равіковіча (памятаеце Хобатава з «Покровских ворот»?). Равіковіч граў Гарбачова — граў шчыра, спачуваючы яму. Ён нічым ужо не кіраваў і толькі маскіраваў улас-

ную бездапаможнасьць.

Мілаванаў грае чалавека моцнага, які ні на хвіліну не пакідае кіраваць працэсам зьнішчэньня ўласнае дзяржавы. І адзіны, хто разумее гэта, — такі ж філёзаф-курагадовец Адаакр, князь германцаў, што захапіў Рым. Аляксандар Гарцуеў у ролі Адаакра, штопраўда, не апускаецца да побытавае прастаты Мілаванава, аднак і не ўпадае ў гістэрычна-клясыцысцкі трагізм усіх іншых герояў. Ягоны Адаакр, хутчэй, самотна-рамантычны. Яму тужліва ад таго, што ён прадбачыць уласную загібель: гэта Ромула не змаглі забіць ягоныя блізкія, а ўжо Адаакра — час зьмяняецца — канечне заб'е пляменьнік Тэадорых, якога ён бачыць пераемнікам. Пераемнікі заўсёды забіваюць папярэднікаў — і гэта яшчэ адзін непазьбежны гістарычны закон, дзеянне якога прадухіліць немагчыма.

І яны застаюцца на сцэне, два немаладыя ўладары, для якіх вызваліць сябе ад цяжару ўлады магчыма толькі празь зьнішчэньне ўласных імперыяў. І лезунг — «Ня-

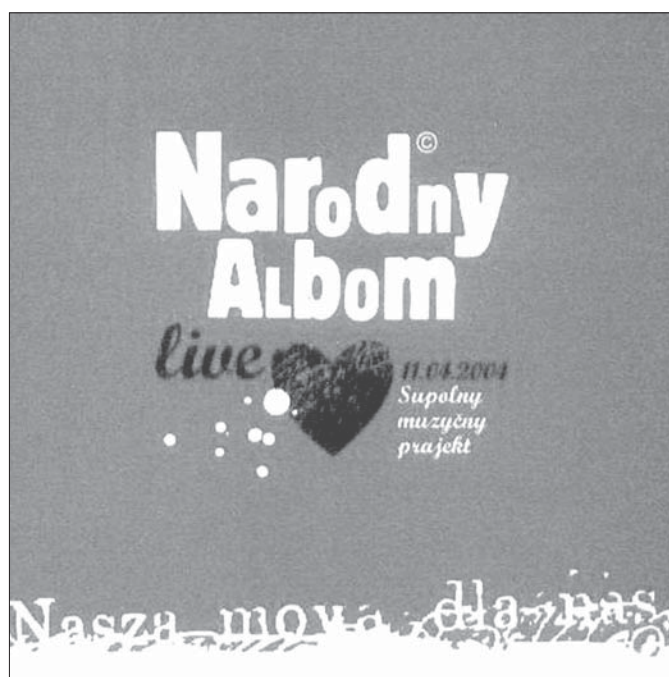
хай жыве прыгон! Няхай жыве воля!» — што мігціць на поліэтыленавай заслоне — аказваецца такой жа сумнай пэрспэктываю для ўсяго чалавецтва, як працоўныя кантракты для чальцоў Фэдэрацыі прафсаюзаў Беларусі.

Але менавіта таму пастаноўка дванаццацігадовае даўніны сёння выдае надзвычай сучаснаю. Улада, што падаецца слабою, на справе — куды больш моцная ды разумная, чым улада, якая гістэрычна імкнецца давесці сваю моц. Бо моцная ўлада ў рэшце рэшт зьнішчыць сама сябе, накікаўшы такую нянавісьць прыгнечаных ёю, што ня здолее абараніцца.

Што цалкам адпавядае гістарычнай праўдзе. Але гістарычна недакладная камэдыя ў гэты момант становіцца гістарычна дакладнай трагедыяй. Гэта значыць, што сьмяюцца толькі тыя, хто знаходзіцца ў глядацкай залі. А тым, хто знаходзіцца на сцэне, у гэты момант, як правіла, ня сьмешна. Зусім ня сьмешна.

Аляксандар Фядута,
глядач

Канцэрт «Народнага Альбому» ў Вашай хаце!

"NARODNY
ALBOM. LIVE"

Zapis velikodnaha
kancertu

11 krasavika
2004 hodu

Kancertnaja zala
"Miensk"

пытайцеся дыск у незалежных распаўсюднікаў

Да пытання пра нацыянальнасць

Мова, сцяг і Пагоня ня могуць быць аб'ектамі кампрамісаў. Піша Сяргей Богдан.

Моўнае пытаньне займае істотнае месца ў беларускай палітыцы ўжо некалькі стагодзьдзяў — за польскім, расейскім, нямецкім, савецкім ды іншымі часамі. Змаганьні за тое, на якой гаворцы каму размаўляць, яшчэ доўгія дзесяцігодзьдзі будуць заставацца на парадку дня грамадзкага жыцця краіны. Вынік іх залежыць ня столькі ад сёньняшніх палітычных раскладак, колькі ад волі носьбітаў белмовы. Гэтая воля мусіць выяўляцца ў рэальна-палітычных формах. Падзеі апошніх месяцаў дазваляюць зрабіць колькі практычных высноваў, што да далейшага ўкараненьня белмовы і культуры, якая базуецца на гэтай мове, у грамадстве.

Рэальная палітыка

Сустрэча і гешэфт беларускіх (ня будзе перабольшваньнем сказаць белмоўных) музыкаў з прадстаўнікамі прэзыдэнцкай Адміністрацыі трэба ацаніць зь некалькіх розных пунктаў гледжаньня. Пакіну ў баку маральныя, этычныя ці мэрантыльныя моманты гэтага пагадненьня па прынцыпе «Музыка ўзамен на не-апазыццыю». Скажу пра шматкроць да таго згаданы рэальна-палітычны падыход. Балазе, акурат у гэтым гешэфце музыкаў з уладай бачыцца прыклад прымянення такога падыходу. І гэта адбылося як дзякуючы суб'ектыўнай і, мабыць, інстынктыўнай гатовасці бакоў да такога падыходу, так і ў выніку аб'ектыўнай прысутнасці трох абавязковых чыннікаў такога кшталту рэальна-палітычных гешэфтаў.

Па-першае, гэта стала магчымым, бо абодва бакі мелі кожны нешта, цікавае другому боку, і ўсьведамлялі гэта. Прэзыдэнцкая Адміністрацыя — амаль неабмежаваны ўплыў на прыняцьце рашэньня наконт таго, каму, што, дзе і калі будзе дазволена сьпяваць у Беларусі. Музыкі — свой талент, вядомасьць і ўплыў на аматараў свае творчасці.

Па-другое, абодва бакі былі гатовыя да абмену іншымі сваімі актывамі ці ўплывамі, якія мелі для іх другаснае значэньне і адмова ад якіх не чыніла значнае шкоды іх жыцьцёва важным інтарэсам. То бок, Адміністрацыя была ня супраць дапусьціць сякую-такую прысутнасьць белмоўных музыкаў на сцэне і ў СМІ. Музыкі — ня супраць адсыць крыху ад

выразнай падтрымкі апазыцыйных сілаў, бо рэдкія канцэрты на даволі нешматлюдных апазыцыйных акцыях ці ўвогуле ў падполлі яўна не задавальнялі творчых амбіцыяў сучасных песьняроў. Фактычна, гэтыя рэдкія «апазыцыйныя» выступы дома ўжо ня мелі аніякай каштоўнасьці для саміх музыкаў, а імідж гнанных творцаў за мяжой так і не стварыў беларускім гуртом тае славы, якая дазволіла б замяніць адсутнасьць канцэртных магчымасьцяў на Радзіме замежнымі выступамі. Тое пацвярджаюць, прыкладам, даволі няшумныя леташнія выступы энэрэмаўцаў у той самай Нямецчыне.

Па-трэцяе, на гэта наклалася імкненьне бакоў да зьмены паўсталае сытуацыі і свайго месца ў ёй. Праляскоўскі спадзяваўся, аддзяліўшы музыкаў ад апазыцыі, паслабіць палітычных апанэнтаў рэжыму, прыкладам, пазбавіўшы іхныя акцыі музычнага суправаджэньня і зьвёўшы іх такім чынам да паўтору адных і тых самых прамоваў адных і тых самых асобаў, што пасьпяхова маргіналізаваныя ў грамадстве, а таму бяспходныя. Адна справа танчыць на Майдане супраць дыктатуры пад гукі жывой музыкі, і зусім іншая — дрыжаць ад холаду пад прамовы абрыдлых партайгеносэ — на гэта далёка ня кожны здольны.

Музыкі хацелі б атрымаць магчымасьці для разьвіцьця, і, не спадзеючыся на блізкую перамогу апазыцыі, выказалі гатовасьць паспрабаваць нечага дамагчыся шляхам сэпаратычных перамоваў.

Таму і мела плён сустрэча Праляскоўскага з музыкамі. І белкультура, і музыка, і мова ад таго выйгралі. У зьвязку з гэтым адцемім, што калі гаворка ідзе пра магчымасьць кампрамісу ці пагадненьня паміж рэжымам і іншымі сіламі ў лобой сфэры — варта перасьледаваць рыхтык такую самую стратэгію і памятаць пра яе складнікі і неабходныя перадумовы. І калі нечага з гэтага бракуе тым сілам, якія супрацьстаяць рэжыму, дык ня трэба наўна разлічваць на летуценнае яднаньне і нацыянальны кансэнсус. Трэба рыхтаваць перадумовы для рэальна-палітычнага дыялёгу і пагадненьня, а да таго часу не здаваць сваіх пазыцыяў і не вступіць з наўнымі прапановамі. Адзінае, што можа быць пры такой раскладцы, калі адзін бок ня мае нічога каштоўнага

прапанаваць другому боку ўзамен за нешта важнае для сябе, гэта — капітуляцыя. Прынамсі, у сучаснай беларускай палітыцы пануюць такія законы.

Наша воля

Усё гучней заклікаюць да кампрамісу (чытай — капітуляцыі) — «абы выратаваць мову» — і прыхільнікаў клясычнага правапісу ды несавецкага канону мовы. Цалкам гатовы да кампрамісу і я, але гэты, *чарговы* кампраміс прымушае згадаць пра тое, што асноўнай формай існаваньня беларускай нацыянал-дэмакратыі за маёй памяццю былі такія «кампрамісы», якія ставілі пад пытаньне наяўнасьці у яе хоць нейкіх цвёрдых перакананьняў і прынцыпаў. Фактычна, так званыя «кампрамісы» прымаліся нацэмамі (ды і астатнімі апазыцыянарамі) заўсёды, раней ці пазьней. Ва ўпартым адстойваньні сваіх поглядаў і іх наяўнасьці ў выразнай форме можна запозрыць хіба Зянона Пазьняка. У астатнім пануе прынцып — хлапцы гаспадары свайму слову, хацелі далі — хацелі забралі, сёньня адное, заўтра — цалкам процілеглае.

Гэта дазволіла многім існаваць у палітычнай прасторы гадамі, адступаючы па меры паступленьня адпаведных загадаў перад уладай, нічога асабліва ня робячы і тым самым ня чынячы лішне шкоды ўладзе і не раздражняючы яе. Гэта бясчэпна і, пры пэўнай здольнасьці да блефу, даволі выгадна, бо дазваляе гадамі існаваць у якасьці нібыта важных палітычных постацяў. І гэтая праблема ня толькі палітыкаў, але і многіх іншых публічных асобаў беларускага незалежнага грамадства. Так званы «кампраміс», а насамрэч пасьлядоўная адмова ад якіх-кольвечы цвёрдых пазыцыяў, ёсьць асноўнай формай іх існаваньня.

задачы на гэтым этапе

Гатовасць да кампрамісу і гнуткасць, у прынцыпе, мае сэнс толькі калі побач існуе цвёрдая воля і выразнае імкненне. Калі гэтага няма, дык ня мае сэнсу ні кампраміс, ні гнуткасць — калі няма панятку «верху», дык ня можа быць і ўяўлення аб «нізе». Анягож, нашто драпежніку дамаўляцца пра нешта з тымі, хто і так, пабачыўшы ягоныя іклы і кішчоры, адступіць? Вядома, сьвет — гэта не суцэльнае драпежніцтва і кроў. Вядома, чалавек чалавеку брат, але справа ў тым, што ў беларускай палітыцы склалася такая сытуацыя, калі правілы гульні вызначаюць людзі, якія трымаюцца іншага кшталту поглядаў. Зрэшты, і лібэральна-дэмакратычнай дзяржаве людзі бяз волі і ясных поглядаў, якія гатовыя іх адстойваць, хутчэй шкодзяць, бо абаперціся на мяккацеласць і бесхрыбетнасць немагчыма. Хату на пяску не муруюць.

Нічога ня вартыя тыя каштоўнасці, носьбіты якіх нічога для іх ня робяць.

Таму гаворка ідзе пра тое, што нацыянальнаму руху ўрэшце трэба спыніць сваё адступленне, схаванае пад палітка-рэктнай маскай кампрамісу. Ня так істотна нават, на чым спыняцца, зрэшты, і выбару вялікага няма, бо адступаем даўно і сур'езна, і засталася ў нас зусім няпэмат няздадзеных пазыцыяў. Настаў час выдаць самім сабе загад «ня кроку назад». Мы не адмаўляемся ад сапраўднага кампрамісу, калі абодва бакі пра нешта дамаўляюцца. Але нам трэба замацавацца на пэўных пазыцыях. Ужо нават хаця б дзеля таго, каб мы сталі апазнавальнымі. Бо сёння анамальна хуткая эвалюцыя поглядаў нашых нацыянальных аўтарытэтаў не дазваляе аніяк вызначыцца з тым, хто і за што змагаецца ў Беларусі, ды падтрымаць тую ці іншую плынь. Як можна падтрымаць некага, хто махае то адным, то другім сыягам, то двума адначасова, то яшчэ і трэці спрабуе ўзяць?

Несавецкі канон мовы (у тым ліку тарашкевіца), як і сыяг ды Пагоня, ня могуць быць здадзеныя ці памянаныя. Гэта мусіць быць наша выразная нацыянальная воля. Мову можна і трэба парадкаваць далей, але на *нашым* фундаманце.

Законы мовы дзеля патрэбаў супольнага жыцця нацыі ўпарадкаваюцца адуканымі навукоўцамі, а не чыноўнікамі. Вядома, пры вострай патрэбе тарашкевічныя выданні мусяць перайсці на іншы правапіс, калі гэта сапраўды ўрагуе іх ад закрыцця. Але перайсці, абвесьціўшы, што гэта часовае адступленне перад большай сілай. Што нацыянальны рух не выракаецца сваіх каштоўнасцяў, а асновы мовы не падлягаюць абмеркаваньню.

Што да нараканняў на правапісны хаос, дык аддзем, што супрацьстаянне правапісных апазыцыяў і «новых наркамаў» ужо крышталізуе сытуацыю зь беларускім правапісам. Адпадаюць празьмерна гібрыдныя варыянты, што ня маюць перакананых носьбітаў. Выразным прыкладам стаў «Дзеяслоў», які дэжыраваў адмову ад свайго правапісу, яшчэ нават і блізка не сутыкнуўшыся з пагрозай закрыцця. Бо не ішлося ім пра нешта экзистэнцыйнае, сутнаснае. Ішлося пра экспэрымэнт. А белмова і яе нявылегчаны штучным умяшаньнем канон — гэта не экспэрымэнты. Гэта — каштоўнасці, пра якія ня можа быць дыскусіяў ці сумневаў.

Гукі для літараў

Але нічога ня вартыя тыя каштоўнасці, носьбіты якіх нічога для іх ня робяць. І тут новая эпоха кідае нам новыя выклікі. Надоечы адзін вядомы краязнаўца зь Віленшчыны выказаў свае сумневы што да новага канону мовы, вышталтаванай за гэтыя гады «Нашай Нівай» ды АРСНЕ. Маўляў, ці гаворыць хто так, як там панавіла? — сумняецца ён. Мае рацыю. Мы яшчэ толькі ставім цяпер перад сабой новую задачу — заклаўшы падваліны мадэрнай пісьмовай беларускай мовы, зьмяняць і вусную мову. За канонам пісьмовае мовы павінен ісьці канон маўленьня.

Асабліва важна ўсталяваць несавецкі канон маўленьня пасля магчымае, але яшчэ, дасць Бог, няблізкае дэлегалізацыі ўсіх няўхваленых дзяржавай правапісаў. Насамрэч, ідзеца нам не пра мяккі знак, а пра тое, што ў цяперашняй сытуацыі гэта адзіны шанец захаваць падставовыя рысы белмовы, накіталт мяккасці. Таму нам так істотна яе пазначаць, бо інакш людзі ўжо **ня памятаюць**, як трэба вымаўляць беларускія словы.

Калі ж мы згубім магчымасць выдаваць нашыя СМІ такім правапісам, які

дазваляе лёгка прачытаць беларускі тэкст адпаведна нормам беларускага вымаўленьня, надалей усё будзе залежаць ад вусных сродкаў масавае інфармацыі і прапагандаванай імі мовы. Таму несавецкі канон мусіць загучаць на тысячах носьбітаў, каб людзі, нават ня бачачы мяккіх знакаў, маглі вымавіць слова правільна. Паўстае задача стварэння такіх носьбітаў.

Дзякуючы найноўшым тэхнічным сродкам гэта робіцца ўсё больш простым заданьнем. І добра начытаныя аўдыёкнігі ёсць толькі самым першым крокам у дадзеным напрамку. Многія матэрыялы «Нашай Нівы» ды іншых беларускіх выданняў маглі б быць нават у дадатак да агучваньня аформленыя відэаматэрыяламі.

Вядома, пытаньне магло быць вырашанае праз тэлебачаньне. Але на сваё спадарожнікавае ТБ беларусам яшчэ бракуе грошай, а «Белсат» пакуль захопленны не выклікае. Выйсьцем быў бы менш амбітны, але рэалістычны і шматабяцальны праект інтэрнэт-тэлебачаньня on-demand. Спрашчаючы, можна сказаць, што маецца на ўвазе стварэнне такога сабе беларускага YouTube — выстаўленьне ў Сеціве спачатку не такіх і вялікіх, але актуальных белмоўных відэаматэрыялаў, якія дасягальныя для прагляду ў любы час. Дзеля нізкае якасці інтэрнэт-доступу ў краіне дапушчальна зьмянішаць якасць да ют'юбаўскіх стандартаў.

Што каштуе беларускай газэце зрабіць, аналягічна ВВС, 60-секундны выпуск дзённых навінаў на добрай белмове і павесіць файл у Сеціве, ці, як «Нью-Ёрк Таймс», агучыць свае матэрыялы ў скарачаным выглядзе з фота- і відэаўстаўкамі? Большыя ж відэаматэрыялы ці, скажам, фільмы, могуць пашырацца шляхам масавага выдання на кампакт-дысках. І на тое ня трэба мільярдаў рублёў ці штату супрацоўнікаў.

Трэба воля і жаданьне. Яны вызначаць, хто пераможа. Адмова ад гвалту і цвёрдасць у адстойваньні сваіх поглядаў ня выключаюць адзін аднаго. Варта згадаць пра такія прыклады, як тыбэтцы з Далай Ламам ці індыйцы з Махатмам Гандзі. Негвалтоўнасць ня значыць адступленне.

Бон—Маладэчна

Ганна Раманоўская — мастачка. Гэта маладзенькая жанчына зь цёплымі, вялікімі карымі вачыма, настолькі тоненькая і мініятурная, што называць яе хочацца толькі Ганначкай — як дзяўчынку. Між тым, і творчыя, і жыццёвыя здабыткі «дзяўчынкі» ўражваюць: яна — аўтарка некалькіх кніг, якія выйшлі ў Менску і Маскве, сябра Саюзу мастакоў, у яе праходзілі персанальныя выставы... Нагодай для нашай размовы стаў блёк марак, які «Белпошта» выпусціла напрыканцы мінулага году паводле яе малюнкаў, і цяпер паштоўкі і лісты панясуць іх у розныя канцы сьвету — і Беларусь падасца іх атрымальнікам такой, якой яе пабачыла Ганначка Раманоўская.

Наталка Бабіна: Ганначка, як склалася, што менавіта Вы сталі аўтаркай марак?

ГР: Я рабіла малюнак на капэрту да юбілею Вацлава Ластоўскага. Пасьля гэтага мне прапанавалі зрабіць эскіз марак. У

мяне былі розныя ідэі, я зрабіла гэты варыянт, і яго зацьвердзілі.

НБ: У Вас ёсьць свой адметны стыль. Як Вы да яго прыйшлі?

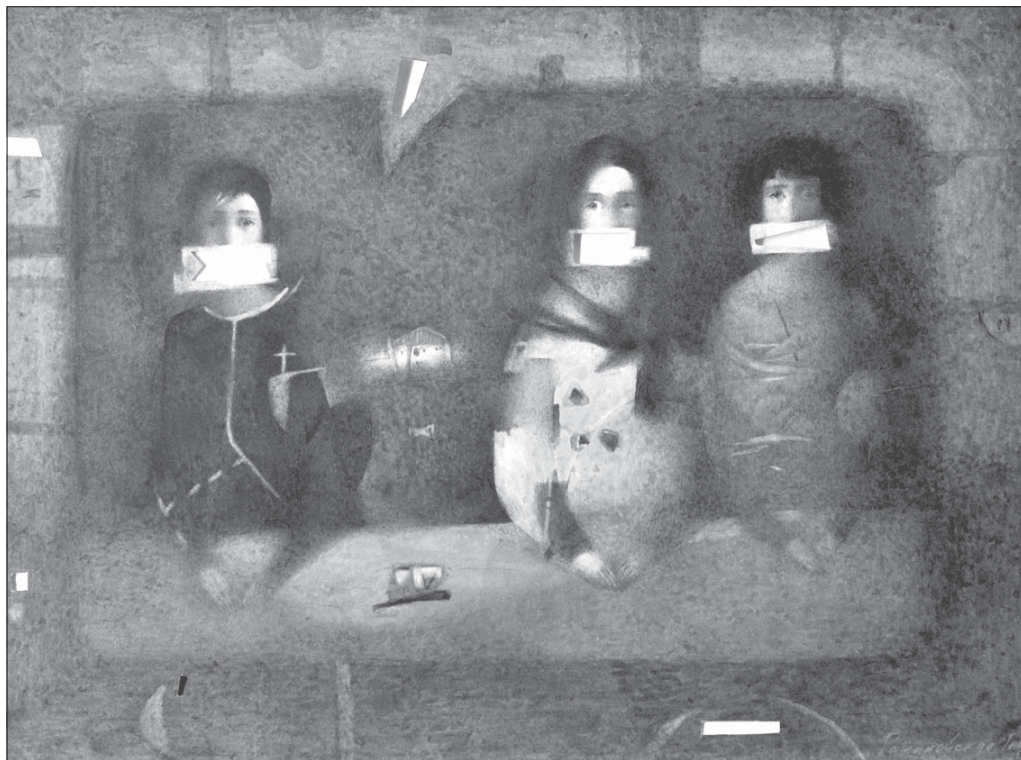
ГР: Я ня стаўлю перад сабой мэты знайсці нейкі пэўны стыль. Хучэй, я ў пошуку сябе, і гэта адбываецца на стылі. А стыль як такі можа быць розным, бо для розных мастацкіх мэтаў трэба выкарыстоўваць розныя мастацкія вырашэньні.

НБ: Многія Вашыя карціны — казачна-рамантычныя. Ці можна сказаць пра Вас, што Вы — казачна-рамантычны чалавек?

ГР: Складана адказаць, я сябе такім чалавекам ня бачу. Але мастацтва маё і я — гэта розныя рэчы. Магчыма, маё мастацтва больш радаснае, чым я. Крытэр мастацтва для мяне — гэта выказаць тое ўнутранае веданьне, што нельга ўвасобіць у словах. Гэта звышмэта. Калі талент і жыццёвы шлях дазваляць гэта зрабіць — мастак адбыўся.

НБ: На цікавай і заўважнай выставе «Разам», якая праходзіла вясной мінулага

Марка Ганначкі Раманоўскай

«Школа маўчанья».

году, была і Вашая праца, якая называлася «Школа маўчаньня». Удзел у такой выставе — вялікі посьпех. Раскажыце, як Вы трапілі на гэтую выставу і раскажыце пра Вашу карціну.

ГР: Удзельнічаць у выставе мне прапанавалі сябры суполкі «Пагоня». А імпульсам для стварэння карціны сталі шматлікія жыццёвыя сытуацыі, калі прыходзілася маўчаць... Я заўсёды імкнуся знаходзіць агульную мову, згладзіць нейкія вуглы... Але чым далей, тым цяжэй робіцца маўчаць — калі бачыш нейкую несправядлівасць, калі побач кагосьці абражаюць. Немагчыма маўчаць усё жыццё...

НБ: Магу дадаць з вышні сваіх гадоў, што з узростам выказвацца робіцца прасцей і ўрэшце рэшт прыходзіш да таго, што пачынаеш ужо рэзаць усё, як ёсць. Але Вам да гэтага яшчэ далёка! (Смяемся). А як увогле Вы знаходзіце вобразы і ідэі для сваіх прац? Вам трэба стаць з пэндзлем за мальбэрт, ці гэта адбываецца, калі Вы, скажам, мыце посуд ці шаруеце падлогу?

ГР: Вобразы нараджаюцца па-рознаму. Я не раблю свае працы нейкі самі па сабе, у адрыве ад жыцця. Для іх заўсёды знаходзяцца вонкавыя імпульсы. Многае набываеш у вандроўках, і потым тое, што пабачыў, пераліваецца на палатно... Яшчэ хачу сказаць, што мне вельмі дапамагае муж. Ён дызайнэр, завуць яго Яўген Чазлоў, і ён мяне вельмі падтрымлівае... Ён даруе мне маю пэўную бесгаспадарнасць... Ён тое, што называецца — погляд звонку. Увогуле, у кожнага мастака ёсць свой брат Тэа — як ён быў у Ван Гога. Для мяне гэта муж. Мне здаецца, што мастачы-жанчыне жыць і працаваць у пэўным сэнсе лягчэй, чым мастаку-мужчыну.

НБ: Як Вы адпываеце мастацкае жыццё Менска?

ГР: Мне гэта цікава. На-

агул беларускае мастацтва вельмі адрозніваецца ад мастацтва Захаду. Мы па-за межамі мейнстрыму. Наше мастацтва застаецца своеасаблівым і мала паддаецца знаворнаму ўплыву.

НБ: Дык гэта добра? І дзякуй родным уладам за ізаляцыю краіны?

ГР: Мастацтва адрозніваецца таму, што жыццё нашае іншае, чым у астатнім свеце, але нельга сказаць, што мы ў інфармацыйнай ізаляцыі. Цяжка аданіць такую сытуацыю ў мастацтве ў гістарычным плане. Мне падаецца, што, можа, гэта і добра, бо дае нам магчымасць быць цікавымі для свету — якраз праз нашу арыгінальнасць.

НБ: А ці ёсць у Менску мастацкая галерэя, якую Вы лічыце любімай, куды прыходзіце падзарадзіцца дадатнымі эмоцыямі?

ГР: Мне падабаецца Музей сучаснага мастацтва. Ён адпавядае высокаму ўзроўню. Падабаецца мне і галерэя «Ла-Сандр-арт». Яны робяць вельмі важную справу, якую можна нават назваць місіяй: выстаўляюць карціны беларускіх мастакоў, якія ўжо пайшлі з жыцця, не даюць публіцы забыць пра іх. У жніўні ў галерэі «Ла-Сандр-арт» адбылася выстава майго бацькі Лявона Раманоўскага, і

нявыказаную сімболіку, якую мы цяпер не разумеем, але адчуваем.

НБ: Я ведаю, што Вы з Вашым мужам збіраецеся будаваць пад Менскам экалагічны дом. Гэта так?

ГР: Так. Прычым ня толькі мы. Нас некалькі маладых сем'яў, якія аб'ядналіся з мэтай пабудаваць цэлы пасёлак экалагічных дамоў — дамоў, якія б ні ў чым ня шкодзілі асяродздзю, а, наадварот, аздараўлялі яго. У нас ёсць ужо практы такіх дамоў, цяпер мы зацвярджаем іх і шукаем месца, якое нас задаволіла б і дзе нам маглі б выдзяліць зямлю... У гэтай справе шмат цяжкасцяў, але, думаю, мы іх пераадолем.

НБ: У Вас вельмі спакойная, нязмушаная і выразная беларуская мова. Адкуль яна ў Вас?

ГР: Яна з дзяцінства. Мой бацька заўсёды размаўляў толькі па-беларуску, у тым ліку і са мной. І ў асяродку мастакоў мова захоўваецца. Я адчуваю яе натуральнасць і з задавальненнем гавару па-беларуску.

Гутарыла
Наталка Бабіна

«Ранак 1999 г.»

Арыштаваны важны зяць

Арыштаваны былы дырэктар сталічнае філіі аднаго з банкаў, а зь ягонага намесніка ўзятая падпіска аб нявыезьдзе. У дачыненні да гэтых асобаў узбуджаная крымінальная справа. Як мяркуецца, банкіры злоўжылі службовым становішчам: яны выдалі два крэдыты лізінгавым прадпрыемствам агульнай сумай больш за 2 мільярды рублёў, хоць ведалі аб наяўнасці няпоўнага пакета дакумэнтаў, якія неабходныя для выдачы крэдыту, і мелі адмоўнае заключэнне службы бяспекі банку. Ходзяць чуткі, што арыштаваны — зяць аднаго з высокапастаўленых чыноўнікаў.

Не на тую напалі!

У Браслаўскім раёне 80-гадовая перамагла двух 20-гадовых злачынцаў. Двое грабежнікаў уварваліся ў незамкнёную хату самотнай пэнсіянэрку, аднак зьвязаць

ахвяру ім не ўдалося. Зацятае супраціўленне і лямант жанчыны зрабілі сваю справу: прыбеглі суседзі, а злачынцы ўцяклі. Іх злавілі.

Забойцу Кужэльнай выстаўленае абвінавачаньне

11 студзеня 29-гадоваму мянчаніну выстаўленае абвінавачаньне ў наўмысным забойстве сямігадовай Грыны Кужэльнай. Цяпер яго правяраюць, ці ён псыхічна здаровы.

У ноч перад Раством згарэў храм

У ноч з суботы на нядзелю, 6 студзеня ў в. Пінкавічы, Пінскага раёну, загарэўся будынак мясцовай царквы Хрысціяннаў веры эвангельскай. Як паведаміў пастар царквы Аляксандар Большчык, пажар пачаўся з дрывогні. Засталіся толькі падмуркі. Пастар не выключыў падпалу, бо праводкі ў дрывогні не было.

Цацка выратавала дзецюку жыцьцё

У Мазыры мяккая цацка — сабака-далмацін — выратавала жыцьцё 20-гадоваму хлопцу, якога спрабавалі зарэзаць. Кампанія бавіла вольны час за віном. У нейкі момант паміж знаёмымі ўзьнікла сварка, і адзін з хлапцоў пырнуў свайго таварыша нажом. І другога спрабаваў парэзаць. Але той затуліўся плішавым сабакам. Забіяку арыштавалі.

Беларускіх студэнтаў судзяць у Бранску як кілераў

Калегія прысяжных не змагла вынесці прысуд у справе забойства старшага ўпаўнаважанага у асабліва важных справах з УУС Бранскай вобласці Віктара Канавалава. Забойства было ўчыненае ў лютым 2005-га ў Клінцах. У машыне міліцыянта пад сядзеньнем кіроўцы спрацавала выбуховае прастасаваньне.

Ва ўчыненні злачынства абвінавачваюцца два студэнты Гомельскага тэхнічнага ўніверсітэту, грамадзяне Беларусі. Першая калегія прысяжных вынесла абвінаваўчы прысуд, але яго адмянілі вышэйшыя інстанцыі праз працэсуальныя парушэнні.

Беларус зваліўся на машыне з кіеўскага мосту

Беларус разгнаўся амаль да 120 км/г. Потым аўто не ўпісалася ў паварот, пратараніла мэталічны адбойнік і бэтонную агароджу. Машына вылецела з эстакады перад Паўднёвым мостам. Падала з 5-мэтровай вышыні маторным адсекам долу, аднак кіроўца выжыў і прабыў у бальніцы толькі паўдня.

буг; БЕЛТА, «Звязда», Польскае радыё для замежжа, Хрысціянскі праваабарончы дом, «Газета по-українськи»

Наўздагон Калядам. Апошняе калядаваньне ў Горадні пад праваслаўнае Раство.

Ісачоў вярнуўся ў Беларусь

У Рэчыцы прэзэнтавалі каталёг палотноў Аляксандра Ісачова (1955—88). Саветы Ісачова не прызнавалі, бо, узяўшы хрост у 19 гадоў, Ісачоў павярнуўся тварам да Бібліі, адкуль у яго карціны прыходзяць тэмы Ісуса, Майсея, апосталаў. Цяпер ён лічыцца адным з самых яркіх мастакоў другой паловы ХХ ст. На выставу Ісачова ў Рэчыцы ўдалося сабраць 35 аўтарскіх твораў. А ў каталёгу, які выпускаецца «Беларускі кнігазбор», — 324 яго творы. Цяпер выстава пераехала ў Гомель, пабачыць яе можна ў палацы Румянцавых-Пашкевічаў.

ВЫСТАВЫ

Праз традыцыю ў будучыню

Адзяленне Пасольства Швэцыі ў Менску пры падтрымцы Швэдзкага Інстытуту, праводзяць з 18 студзеня да 2 сакавіка ў Градзэнскім гісторыка-археалагічным музэі (вул. Замкавая, 20) выставу швэдзкай графікі «Праз традыцыю ў будучыню». Адкрыццё — 18 студзеня а 16-й.

Стальмашонак у Мастацкім

Да 12 лютага ў Мастацкім музэі працуе выстава твораў народнага мастака Беларусі Уладзімера Стальмашонка «Акварэль па гарадох і краінах».

Суцін у Парыжы

У Парыжы ў галерэі «Пінакатэка» да канца студзеня працуе пэрсанальная выстава французскага мастака беларускага паходжання, аднаго зь лідэраў экспрэсіянізму Хаіма Суціна. У экспазыцыі 80 карцін. Большая частка твораў належыць прыватным калекцыям Японіі, Швайцарыі, Нямеччыны, Францыі, ЗША. Упершыню Хаім Суцін прадстаўлены публіцы як мастак «беларуска-габрэйскага паходжання», а не «літоўскага» ці «расейскага», як звычайна пісалася раней.

ІМПРЭЗА

Сустрэча з Уладзімерам Арловым

У аўторак, 22 студзеня, на Ўправе Таварыства беларускай мовы (вул. Румянцава, 13) Уладзімер Арлоў праводзіць гістарычны сэмінары — прэзэнтацыю сваёй новай кнігі «Імёны Свабоды». Пачатак а 18-й гадзіне. Уваход вольны.

ТЭАТРЫ

Купалаўскі тэатар

18 (пт) — «Сымон-музыка»
19 (сб) — «Памінальная малітва»
20 (ндз) — «Макбэт»
21 (пн) — «Таполевая завая»
23 (ср), 24 (чц) — «Эрык XIV»
25 (пт) — «С.В.»
26 (сб) — «Я не пакіну цябе»
27 (ндз) — «Каханьне ў стылі барока»
ранішнія спектаклі
20 (ндз) — «Сьнежная каралева»
27 (ндз) — «Паўлінка»
малая сцэна
21 (пн) — «Дзікае паляваньне караля Стаха»
25 (пт) — «Апельсынавае віно»
26 (сб) — «Саламея»

Тэатар беларускай драматургіі

18 (пт) — «Адвечная песьня»
19 (сб) — «Белы анёл з чорнымі крыламі»
20 (ндз) — «Дамавічкі»
20 (ндз) — «Сёстры Псыхеі»

22 (аўт), 25 (пт) — «Сталіца Эраўнд»
23 (ср) — «Палёты з анёлам»
24 (чц) — «Кабала сьвятошаў»
26 (сб) — «Воўк-мараплавец»
27 (ндз) — «Нязваны госьць»

Тэатар юнага глядача

18 (пт) — «Залатое сэрцайка»
18 (пт) — «Тарас на Парнасе»
19 (сб) — «Мешчанін у шляхецтве»
19 (сб) — «Паліяна»
20 (ндз) — «Маленькія трагедыі»
20 (ндз) — «Дзень народзінаў ката Леапольда»
20 (ндз) — «Прыгоды Бібігона»
24 (чц) — «Палачанка»
25 (пт) — «Мятлік»
26 (сб), 27 (ндз) — «Бармалей»
26 (сб) — «Апошняя дуэль»
26 (сб) — «Маленькі лорд Фаўнтлерой»
27 (ндз) — «Марныя намаганьні каханьня»
27 (ндз) — «Папялушка»

Падніміце дзецям настрой «Афрыкай»

Дзіцячы спектакль «Афрыка» у пастаноўцы Генадзя Давыдзькі Купалаўскага выклікаў толькі станоўчыя эмоцыі ў глядачоў. Цікавы сюжэт (У.Кандрусевіч, Л.Пранчак), чыстая мова, нязмушаная гульня актараў, удалыя жарты, танцы і песьні — усё цудоўна. І нават праграма ў выглядзе папяровага самалёціка добра запускаецца і далёка ляціць!

Засталося толькі адно пытаньне: чаму на выхадзе не прадавалі DVD-дыскаў з запісам спектаклю? Напэўна раскупляліся б злёту.

Раман Заіка

КАНЦЭРТ

Рэха

У суботу 19 студзеня ў сядзібе БНФ выступіць маляды гурт «Рэха». Канцэрт прымеркаваны да адзначэньня 90-х угодкаў абвяшчэньня неза-

лежнасьці БНР. Адна з абраных глядачамі кампазыцыяў патрапіць на адмысловую музычную складанку, якая мусіць быць выдана да 25 Сакавіка. Уваход вольны!

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Гас Ван Сэнт і Алекс Ван Вармэрдам

З 17 студзеня самыя цікавыя стужкі ў Менску — «Параноід Парк» Гаса Ван Сэнта і «Афіцыянт» Алекса Ван Вармэрдама.

«Параноід парк», які будзе дэманстравацца ў Доме Кіно, — гэта пранізьлівая гісторыя пра падлетка-скейтбардыста, які выпадкова забіў

чалавека. У адно імгненне жыццё героя было зламанае...

«Афіцыянт» Алекса Ван Вармэрдама — глянцвая нідэрляндзкая камадыя пра афіцыянта, які аднойчы высветліў, што зьяўляецца ўдзельнікам сэксуальнай ролевай гульні. Стыль Вармэрдама

(«Новыя казкі братоў Грым») вылучаецца чорным гумарам, правакацыйнасьцю і холадам.

У межах фармату «4x4», разам з «Афіцыянтам», таксама «Сьмерць на хаўтурах» — камадыя пра сям'ю, якую шантажуюць; «Забі мяне» — крмінальная драма пра закаханага алькаголіка-кілера і «Каханьне са слоўнікам» — мэлядрама.

Андрэй Расінскі

пра-бел/пра-свет

Эсэістыка • Крытыка • Рэфлексіі

Фармаваньне галавы.

Піша Васіль Аўраменка 20

Пятніца заўтра будзе, і... Падазронья пчолы й Цудоўны Пых. Піша Аляксандар Чубрык 22

Істотнасьць адсутнасьці ці адсутнасьць істотнасьці? Наталка Бабіна пра раман Альгерда Бахарэвіча «Праклятыя госьці сталіцы» 23

Маладая, маладая, а чатыры дыскі мае. Піша Дар'я Гарошка 23

Гістарычна дакладная камэдыя. Аўгуст у ролі Ромула. Піша Аляксандар Фядута 24

Да пытаньня пра нацыянальныя задачы на гэтым этапе. Мова, сьцяг і Пагоня ня могуць быць аб'ектамі кампрамісаў. Піша Сяргей Богдан 26

Марка Ганначкі Раманоўскай. Гутарка Наталкі Бабінай з мастачкай 28

КАЛІ Б...

...прапанова міністра адукацыі прымаць на элітныя спэцыяльнасьці выключна сябраў БРСМ рэалізавалася на 100%.

МАЛЮНАК ТЭКСТ ЛЕПІКА УШКІНА

Першы бацька: Думаю, мой сын пойдзе па дыпляматычнай лініі. Бачыце, як спрытна ён пілуе бервяно дружбы.

Другі бацька: А мой, выдавочна, будучы міжнародны журналіст. Учора выцыганіў у мяне 50 тысяч на сваё патрыятычнае выхаваньне.

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Робэрту Б. з Наваполацку. Гэтую памылку выправяць, як будзе перавыданае кнігі. Шкада, што выйшла такая прыкрасьць.

Юрасю Н. зь Менску. Выкрываючы непрыяцеляў, вы ня мусіце ім прыпадабняцца.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

СЯБРОЎСКІЯ ПАДАРОЖЖЫ

Запрашаем у падарожжа 20 студзеня (нядзеля) па маршруце: Менск—Соль—Жупраны—Кушляны—Данюшава—Крэва—Баруны—Гальшаны—Менск. 27 студзеня (нядзеля): Дуды—Ўе—Суботнікі—Ліпнішкі—Жаміславы—Геранёны—Лаздуны—Трабы. 1—4 лютага: Катынь—Смаленск і ваколіцы. Т.: (029)292-54-58, 622-57-20, 509-12-16, 110-19-28

ПРАЦА

Шукаю працу рэдактара/карэктара/стыль-рэдактара (наркамаўка, тарашкевіца, лацінка). Стаж працы — 5 гадоў у часопісе «Роднае слова». Т.: (017)286-45-73, (044)704-82-71. Эўвард

Пераклад з расейскай на беларускую. Т.: (017)286-45-73, (044)704-82-71. Эўвард

СПАЧУВАНЬНІ

Выказваем спачуваньні Сяргею Салашу, яго родным і блізкім з прычыны сьмерці бацькі. Сябры. Сяргей Сацук

Праз сайт nn.by спачуваньні Сяргею Салашу размясьцілі Вольга Стужынская, офіс «За дэмакратычную Беларусь», Цэнтар «Супольнасьць», Руслан Равяка, Алякс Капуцік, Крысьціна Вітушка, Андрэй Церашкоў, Дзяніс Салаш, жыхары Смялявіч, Юрась Чаранкоў, Віталь Сіліцік, Зьміцер Вінаградзкі, Ігар Лялякоў, Юрась Зяньковіч, Лявон Баршчэўскі, Сяргей Антусевіч, Алякс Стральцоў—Карвацік, Леанід Гаравы

Смуткуем, і няма супакою з прычыны заўчаснай сьмерці Юр'я Шырокага. Гэты чалавек быў гонарам беларускай незалежнай журналістыкі, апорай агенцтва БелаПАН, у якім ён працаваў. Спачуваем ягонаю сям'і і калегам. Ягона раптоўная, таямнічая сьмерць патрабуе высьвешчэння, а сьвённы мы кажам: бывай, Юра. Прабач, калі што было ня так. Зямля табе пу-хам. Калегі

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

Менск. З атчоту галоўнага турэмнага ўпраўленьня відаць, што ў Менскай турме трымаюць цяпер 643 чал. У тым — палітычных 97 мужчын і 21 ка-бета. Многа хворых: у бальніцы турэмнай аж 66 чалавек.

«Наша Ніва». №2. 1908

«Нашу Ніву»

пайтайцеся на сядзібе ТБМ кожны будні дзень ад 15.00 да 19.00.

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву», проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас. Адначасова Рэдакцыя зьвяртаецца з просьбай ахвяраваць на выданьне. Дэталі — старонка 17.

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі
шэф-рэдактар
галоўны рэдактар
мастацкі рэдактар
заснавальнік

Наста Бакшанская
Андрэй Дынько
Андрэй Скурко
Сяргей Харэўскі
Мясцовы фонд выданьня
газэты «Наша Ніва»
Прыватнае прадпрыемства
«Суродзічы»

выдавец

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/с 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Спасьлілка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фарматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф.Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасьці за зьмест рэкламных абвестак. Кошт свабодны. Пасьведчаньне аб рэгістрацыі прыяўданага выданьня №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р 3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764.

Наклад 2239. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаньня ў друку 23.00 16.01.2008.

Замова № 284.

Рэдакцыйны адрас: Ракасоўскага, 102-71.